

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

SEPTEMBER **5 • 2005**

Nationaldagen
– en ny helgdag

Dansk denning

Unionsupplösningen
1905

– nytt minnesmynt

Pris 20 kr

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras sedan september 2003 även på Svenska Numismatiska Föreningens och Kungl. Myntkabinettets hemsidor i www.numismatik.se respektive www.myntkabinettet.se. På nätet kan man läsa SNT i lågupplöst pdf-format. Den tryckta tidskriften är därför fortfarande outhärlig och ges ut som tidigare den första veckan i februari – maj, september – december.

Målsättningen är förstås att nå en större läsekrets. Den utvidgade spridningen av såväl artiklar som annonser till allmänheten kan leda till att fler intresserar sig för ämnet och till nya medlemmar i föreningen. Att annonsera bör också bli attraktivare. Annonserpriserna från 2004 ser ut som följer.

1/12 sida (47 x 50 mm)	250 kr
1/8 sida (72 x 47 mm)	350 kr
1/6 sida (47 x 105 mm)	400 kr
¼ sida (72 x 105 mm)	600 kr
½ sida (151 x 105 mm)	1.200 kr
1/1 sida (151 x 214 mm)	2.000 kr
2:a omslagssidan 1/1 sida	2.500 kr
4:e omslagssidan 1/1 sida	3.000 kr
4:e omslagssidan ½ sida	2.000 kr

Annonser på årsbasis får 20% rabatt. För annonsering kontakta Carin Hirsch Lundborg på föreningens kansli, e-post carin@numismatik.se. Allt material måste vara kansliet tillhanda senast den 1:a i månaden före utgivning. Enskilda SNF-medlemmar erbjuds gratis annons att köpa, sälja eller byta samlarobjekt med högst tre rader. Kontakta mgl@myntkabinettet.se. *Annonser som inte är förenliga med SNF:s, FIDEM:s och AINP:s etik avböjs.*

Innehåll SNT 5 • 2005

Sid

Artiklar och notiser

Nationaldagen – en ny helgdag	108
Erik Lindbergs Fond	113
Apotekaren John Winnberg, en svensk-amerikansk myntsamlare i New York	113
Dansk denning med tidigare odokumenterad stampkombination i KMK:s samlingar	114
Ett erbjudande om försäljning av 2.850 plåtmynt	115
Myntsamlandets demografi i Sverige	116
Kristinas 4 mark 1638 – en ovanlig variant	117
Mynträffen i Avesta	117
Några notiser och annonser från 1800-talet och tidigt 1900-tal rörande polletter i Stockholm	118
Papperspolletter från Husbygränsen och Hållsta i Södermanland	119
Papperspolletter från Gimo bruk	119
Femtio år med numismatiken	122
Numismatiska böcker m.m. som tillhört Götiska förbundet	123
En ovanlig sedel från tiden kring mahdins uppror i Sudan 1884-1885	126

Stående rubriker

Nya mynt. Unionsupplösningen 1905-2005 – nytt minnesmynt	120
Nya mynt. Polske påven på minnesmynt	120
Utställning. Ny ordensutställning på Stockholms slott	121
Personalia. Brita Malmer 80 år – mottagning i Kungl. Myntkabinettet	122
Nytt om böcker – recensioner	125
Föreningar	125

Omslag

Vårt senaste jubileumsmünt präglad till hundraårsminnet av unionsupplösningen med Norge 1905. Konstnär är Annie Winblad Jakubowski. Om detta nya mynt, präglad i valörerna 200 och 2000 kronor, har Frédéric Elfver skrivit på sid. 120. Den svenska flaggan, som ses på myntets framsida, är även aktuell i ett annat sammanhang, vår nya helgdag, nationaldagen den 6 juni. Läs Eva Wiséhns artikel om Svenska Flaggans dag och Nationaldagen på sid. 108-113.

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

i samarbete med

KUNGL. MYNTKABINETTET

Föreningen:

Banérgatan 17 nb
115 22 Stockholm
Tel 08-667 55 98

onsdag – torsdag kl 10.00 – 13.00

Fax 08-667 07 71

E-post: info@numismatik.se

Postgiro 15 00 07-3
Bankgiro 219-0502
Svenska Handelsbanken

Redaktionen:

Kungl. Myntkabinettet
Box 5428

114 84 Stockholm
Tel 08-5195 5300
Fax 08-411 22 14

E-post: info@myntkabinettet.se

Ansvarig utgivare:

Ian Wiséhn

Huvudredaktör och layout:
Monica Golabiewski Lannyb

Auktionskalender:

Dan Carlberg 073-310 48 91
Rolf Sandström 031-99 24 54

Prenumerationer:

Pris 200 kr/år (8 nr)
Medlemmar erhåller tidningen
automatiskt

SNT trycks med bidrag från
Gunnar Ekströms stiftelse
samt Sven Svenssons stiftelse

För insänt, ej beställt, material ansvaras
ej. SNT:s texter och bilder lagras
elektroniskt och publiceras i pdf-format
på SNF:s och KMK:s hemsidor
(www.numismatik.se samt
www.myntkabinettet.se). Den som
sänder material till SNT anses medge
elektronisk lagring/publicering.

Tryck:

Masterprint Sätterri & Tryckeri AB

ISSN 0283-071X

Föreningsaktiviteter

SEPTEMBER

22 Visning av Tumba Bruk

Plats entrén Tumba bruk

17.30 Richard Kjellgren, KMK, berättar om bakgrunden till och visar det nya museet.

OKTOBER

3 Jan-Olof Björk i Göteborg

Plats Ullevi Tennis vid Heden, Göteborg

19.00 Jan-Olof Björk, Växjö, besöker Göteborgs Numismatiska Förening (GNF) och berättar om kopparmynt (samarrangemang mellan SNF och GNF).

NOVEMBER

26 Myntmäsia med auktion på KMK

Ytterligare information i kommande nummer av SNT.

DECEMBER

8 SNF:s traditionella julfest

Ytterligare information i kommande nummer av SNT.

Kungl. Myntkabinettet

Under hösten 2005 kommer det att pågå aktiviteter med flera intresseinriktningar: mynt, medaljer, polletter, aktiebrev, ekonomisk historia. I början av september utger KMK en liten skrift till 100-årsminnet av Dag Hammarskjölds födelse. Katalogen presenterar bl.a. minnesmynt och medaljer med Hammarskjölds porträtt. I slutet av september invigs en mindre utställning om tidskriften "Veckans Affärer", som fyller 40 år. Det var denna tidskrift som startade intresset i Sverige för ekonomiska nyheter, inte endast i tryckt form utan även som permanenta inslag i samband med nyheterna på TV.

I oktober invigs en större utställning om Höganäs bruk. Självfallet kommer vi att visa de spännande polletter som bruket utgivit. Sedan finns det också annat av stort intresse som medaljer med anknytning till Höganäs. Aktiebrevet från Höganäs hör till de finaste som tryckts i Sverige – det äldsta från 1805.

Svenska Numismatiska Föreningen

Adress: Banérgatan 17 n.b. Buss 4, 44; T-bana Karlaplan.

Kansli: Besökstid 10.30-13.00 onsdag – torsdag.

Stängt: Midsommar – 1 september; jul- och nyårshelgerna.

Hemsida: www.numismatik.se

Kungl. Myntkabinettet

Adress: Slottsbacken 6, Buss 2, 43, 55, 59, 76; T-bana Gamla stan.

Utställningar: Måndag – söndag kl. 10.00-16.00.

Numismatiska boksamlingen: Torsdagar kl. 13.00-16.00.

Hemsida: www.myntkabinettet.se

Nationaldagen – en ny helgdag

Av Eva Wiséhn

De flesta länder har en speciell högtidsdag då man firar sin självständighet, befrielse eller någon annan viktig händelse i landets historia. Sverige fick sin nationaldag så sent som 1983 och vägen fram till en svensk nationaldag har varit lång och har föregåtts av en hyllning till den svenska flaggan.

Den 6 juni 2005 firade vi för första gången nationaldagen som en helgdag, d.v.s. en arbetsfri dag med möjlighet till festarrangemang runt om i hela landet. Dags alltså för ett riktigt firande för alla lediga.

Artur Hazelius och Skansens vårfester

Artur Hazelius, Skansens och Nordiska museets skapare, anordnade redan 1893 en *Vårfest* på Skansen i Stockholm. Syftet med festen var dels att få bidrag till underhållet på Skansen dels att väcka fosterlandskänslorna hos folket. Skansen, ett Sverige i miniatyr, passade bra för firandet av en svensk nationaldag. Dessutom kunde många festdeltagare få plats där.

Den första festen höll på att regna bort och Hazelius annonserade i tidningarna: *Vårfesten förlängs med stor nationalfest på Gustavsdagen*, d.v.s. 6 juni. Festen blev lyckad och traditionen med vårfest var påbörjad. I årsberättelsen 1893 skrev Hazelius: *Såsom en de fosterländska minnenas högtidsdag har på Skansen införts den 6 juni, Gustavsdagen, vilken firats och hädanefter kommer att firas såsom svensk nationaldag ...*

I Skansens program ingick ett festtåg där historiska personer uppträdde. År 1895 tågade mer än två tusen flaggviftande skolbarn och tusentals stockholmare upp till Skansen. Till vårfesterna lät man prägla en liten minnesjetong. Jetongen utseende förändrades minimalt genom åren (Wiséhn 1999).

Förslag om nationaldag

Vid förra sekelskiftet rädde starka nationalistiska strömningar som förespråkade en svensk nationaldag. Förslagen på dag var den 6 juni, midsommarafton och Gustav II Adolfs eller Karl XII:s dödsdag. Många förordade midsommarafton. Kungarnas respektive dödsdag, 6 och 30 november, ansågs inte lämpliga eftersom

mörker och kyla inte ger den rätta stämningen.

Diskussionerna gick fram och tillbaka men inget beslut fattades. I samband med Olympiska spelen i Stockholm 1912 återkom tankar på ett firande. Grosshandlaren Nils Ljunggren föreslog 1915 en kombination av nationaldag och svenska flaggens dag.

Bestyrelsen Svenska Flaggans Dag

Behovet av en nationell samlingsdag förstärktes ytterligare under första världskriget. Traditionen med vårfesten var inarbetad och passade bra att bygga vidare på när diskussionerna började igen. År 1916 bildades *Bestyrelsen Svenska Flaggans Dag* med syfte att skapa en nationell samling kring flaggan. Initiativtagare var kapten Carl Jegerhjelm.

Den första *Svenska flaggens dag* ägde rum den 6 juni 1916 på Stadion i Stockholm. Kung Gustav V och andra medlemmar ur kungahuset var närvarande. Invigning blev festlig med parader, fosterländska sånger, tal och hurrarop. Folk kom från hela landet och samlades i ett flaggpytt Stockholm. Vid festligheten sjöngs för första gången K. G. Ossian Nilssons "Sveriges flagga" med musik av Hugo Alfvén.

*Flamma stolt mot dunkla skyar
lik en glimt av sommarns sol
över Sveriges skogar, berg och byar,
över vattnen av viol,
du som sjunger, när du bredes
som vår gamla lyckas tolk:
Solen lyser! Solen lyser!
ingen vredes åska
slog vårt tappra folk!*

Svenska flaggens dag, den 6 juni, blev allmän flaggdag 1916 och har firats som sådan sedan dess. Dagen har uppfattats som Sveriges nationaldag trots att den inte haft status som en sådan. På affischer, märken och plaketter har konstnärerna ibland också använt sig av namnet "Nationaldagen" parallellt med "Svenska Flaggans Dag".

Åter till Skansen

Under närmare femtio år fortsatte högtidligheterna på Stadion. År 1963 flyttades festligheterna helt över till Skansen, som under nästan alla år

arrangerat ett parallellt firande. Vid Stockholm stads 750-årsfirande år 2002 skedde en tillfällig återgång till Stadion.

Praktiskt taget alla kommuner har eget firande med tal, sång och musik av lokala förmågor. Men den stora festen, den som kungafamiljen deltar i och som sänds i TV, hålls på Skansen i Stockholm.

Varför just den 6 juni?

Den 6 juni har varit ett återkommande datum för viktiga händelser i Sveriges historia. Till exempel valdes Gustav Vasa till kung och den nordiska unionen upphörde detta datum 1523. Därmed lades grunden till ett svenskt nationellt rike. Samma datum år 1809 antogs en ny regeringsform, som fastslog de medborgerliga fri- och rättigheterna med bl.a. tryck- och yttrandefrihet, och den 6 juni 1974 antogs den idag gällande regeringsformen. Ingen av dessa historiska händelser är emellertid särskilt levande i den svenska allmänhetens medvetande.

Flaggbruket

Flaggbruket till lands i Sverige är inte särskilt gammalt. Längre använde vi, liksom de flesta andra nationer, riksflaggan huvudsakligen till sjöss och då vanligtvis tretungad. Gemene man använde sig inte av flaggan. År 1869 talade en riksdagsledamot om den dåliga kunskap som rådde i landet kring den svenska flaggan.

År 1873 hissade man för första gången en svensk flagga på kungliga slottet, något som möttes med skarp kritik, eftersom många menade att en flagga inte hade något på land att göra. Oscar II skriver i sina memoarer om hur flaggan uppfattades när han 1873 lät hissa den svenska flaggan på slottet:

När jag besteg tronen sågos få svenska flaggor till. Inne i landet kände skolbarnen icke ens huru de sågo ut, ja underliga ändå, för landsoldaterna voro de alldeles obekanta. Flaggan ansågs uteslutande tillhöra sjömännen! Huru annorlunda nu. Huru mycket bättre. Ingen skulle vilja se den blågula kungsflaggan nedhissad från Stockholms kungaborg. Men då jag första gången lät våra svenska färger svaja högt över lejonbacksporten, då genljöd Norr-

1.

2.

3.

4.

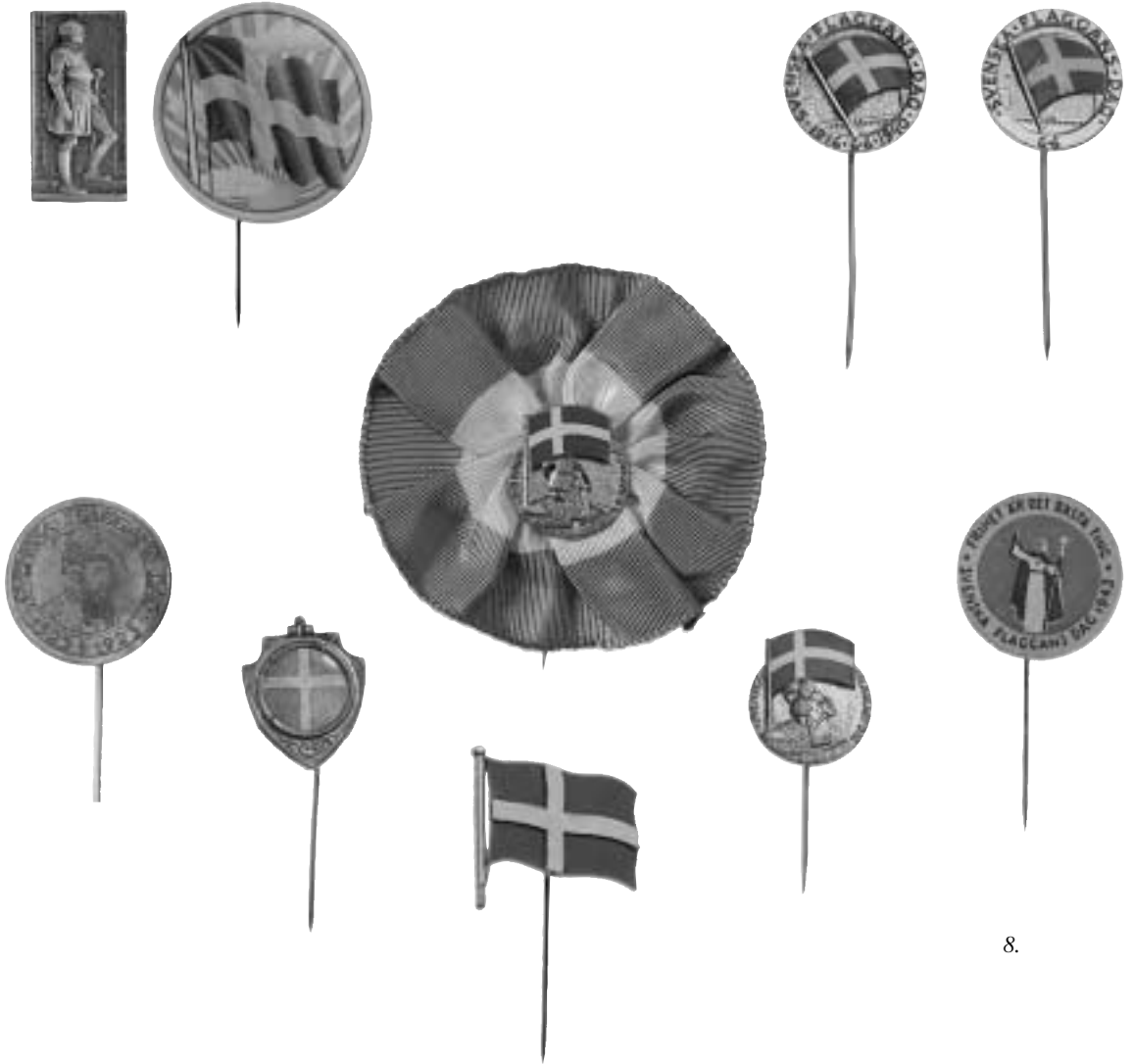
5.

6.

7.

8.

9.

10.

12.

11.

13.

14.

15.

bro av klandrande röster. (Biörnstad s. 59.)

Det kungliga exemplet följdes av vissa ståndspersoner och därefter uppsattes flaggstänger på prästgårdar, järnvägsstationer och skolgårdar och snart var flaggningen allmän. Kunskap om flaggan spreds ut bland folket framförallt genom kyrkans och folkskolans förtjänst, där den ceremoniella inramning kring flaggan och flaggstängen vid skolavslutningarna hade stor betydelse för flaggans popularitet.

Sedens popularitet underlättades av att tiotusentals flaggor delades ut gratis. Affärsmannen J. P. Åhlén erbjöd alla, som kunde visa att de ägde en tolv meter hög flaggstång, varsin flagga. Det kom in 16 000 ansökningar och Åhlén startade då en insamling som gav till beslut att 8 000 flaggor kunde delas ut.

Företaget Åhlén & Holms initiativ skapade diskussion inom Bestyrelsen för Svenska flaggans dag. Man ville fördela överskottet från Svenska Flaggans Dag-festligheterna så att man gynnade bruket av flaggor. Man beslöt att följa Åhlén & Holms exempel och styrelsen har sedan dess delat ut både fanor och flaggor. En fana är fastsatt på sin stång och ska bäras medan flaggan är själva flaggduken som ska hissas på en stång. Fanas mått är fastställt medan flaggans storlek kan variera.

Första världskrigets isolering, parlamentarismens genombrott och många av våra livaktiga folkrörelser bidrog till flaggans popularitet. I hemmen togs bordsflaggor i bruk. Det blev också vanligt med fasadflaggor.

År 1982 fick också Svenska Flaggans Dag rang av nationaldag – den dag då vi hälsar nya medborgare välkomna och då vi hyllar Sverige som en fri nation med fritt statsskick.

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt sedlar medaljer
ordnar nålmarken

Öppettider

Vardagar 10.00 – 18.00

Lördagar 10.00 – 14.00

Regeringsgatan 6

111 53 Stockholm

Tel. 08-411 50 81

Fax. 08-411 52 23

Första nationaldagen firades 1983, dock utan att ännu ha blivit helgdag.

Den svenska flaggan

Flaggan har anor tillbaka till 1400-talet då Karl Knutsson använde den som fälttecken för svensk trupp, både till lands och till sjöss, i kriget mot danskarna. Färgerna hade man hämtat från lilla riksvapnet med dess tre gyllene kronor på blått fält.

I första hand användes flaggan av kungen och hans krigsmakt, främst flottan. Från Gustaf II Adolfs tid – 1620-talet – har vi bildbevis för, att blågula korsflaggor fördes på svenska skepp. Flaggorna var antingen tvärskurna eller försedda med tunvor.

Under den svensk-norska unionens tid – 1814 till 1905 – var båda nationernas flaggor försedda med ett unionsmärke i det övre fältet intill stängen. Från 1844 innehöll den element av båda ländernas flaggor och gick gemenligen under beteckningen "sillsallaten". Under inverkan av tvisterna med unionsbrodern spirade en svensk nationalism, och vår "rena" flagga hissades allt oftare och av allt fler. I samband med unionskrisen 1905 flaggades allmänt – på sommaren med blågul flagga med unionssymbol, på hösten, då brytningen var definitiv, utan symbol! Norrmännen hade redan före 1905 tagit bort unionsmärket från flaggan.

Den svenska flaggans nuvarande utseende skapades 1906 i samband med unionsupplösningen. Unionsymbolen – "sillsallaten" – som suttit i den övre fyrkanten, närmast stängen, togs bort och fälten fick bestämda proportioner och färgsättning. I samband med flagglagen 1906 uppkom en kamp om flaggans form, där den förhållande tretungade varianten ersattes av den nuvarande rektangulära. Man fastslogs att den tretungade flaggan endast skulle användas av kungahuset och krigsmakten.

Flagglagen moderniserades 1982 och innebar att den tretungade flaggan fortfarande är reserverad för kungahuset och försvaret. Alla andra flaggor ska vara tvärskurna. I lagen fastställdes längd och bredd på flaggan liksom korsets proportioner i förhållande till flaggduken, vilken blå och gul standardfärg som gäller etc.

Regler för flaggning

I allmänhet hissas flaggan för att fira födelsedagar eller andra bemerkelse-

dagar men också vid begravningar (då flaggan hissas för att därefter sänkas till halv stång, egentligen en tredjedel från toppen).

Det finns rekommendationer som man bör följa, t.ex. om när på dagen som flaggan skall hissas och halas. Förutvarande *Stiftelsen Sveriges Nationaldag*, numera *Rikskommittén Sveriges Nationaldag*, utger boken *Flaggan och fanan med flaggregler och anvisningar*.

Rikskommittén Sveriges Nationaldag

Under år 2002 uppkom diskussion om Stiftelsen Sveriges Nationaldags juridiska status, d.v.s. om den verkliga var en stiftelse. Efter en utredning framkom att den skulle betraktas som en s.k. sluten förening och därför avregistreras från stiftelseregistret. Sedan Länsstyrelsen i Stockholms län gjort en prövning av utredningen har stiftelsen avregistrerats. Nu är den en förening som går under namnet Rikskommittén Sveriges Nationaldag.

Rikskommitténs ändamål

Rikskommittén Sveriges Nationaldag skall främja respekten och intresset för nationaldagen och för den svenska flaggan. Kommittén skall främja firandet av nationaldagen genom att samarbeta med lokala organisationer i rikets län och kommuner.

Medaljer, plaketter, märken, nålar och vykort

För att finansiera festligheterna vid *Svenska flaggans dag* har genom åren utgivits en mängd märken, nålar och vykort m.m. Bestyrelsen anlätade en rad duktiga konstnärer för att formge affischer, märken m.m. Märkena var ofta enkla, enbart flaggan och ibland i kombination med någon historisk person som t.ex. Gustav Vasa eller biskop Thomas av Strängnäs.

1. *Artur Hazelius, skapare av Skansen och Nordiska museet*, silver. Konstnär Adolf Lindberg. Åtsida.
2. *Skansens värfest* manifesterades med en jetong, vitmetall. Okänd konstnär.
3. Initiativtagaren till Bestyrelsen Svenska flaggans dag, kapten Carl Jegerhjelms. Repro ur *Svenska Flaggans dag*. Minnesbok 1916-1930.
4. *Svenska Flaggans Dag 1923. Riksbbyggarens och grundlagsstiftarens minne 1523 den 6 juni 1809*. Plakett av silver. Konstnär Erik Lindberg.

5. *Svenska Flaggans Dag*. Ensidig plaket, silver. Konstnär Erik Lindberg.
6. *Svenska Flaggans Dag 1978*. Medalj i brons. Konstnär Axel Wallenberg.
7. *Länskommittén Svenska Flaggans Dag Malmöhus län*. Ensidig plaket i brons med emaljerad flagga. Okänd konstnär.
8. Märken gjorda inför firandet av Svenska Flaggans dag.
9. Vykort från festligheterna 1925.
10. *J. P. Åhlén*, initiativtagare till flaggutdelning. Konstnär Gösta Carell. Åhlén & Holms annons i dagspressen för gratis flaggutdelning. Repro ur *Flaggor. Från fälttåg till folkfest*.
11. Firande på Stadion 1942. Repro ur *Flaggor. Från fälttåg till folkfest*.
12. Gustaf Ankarcronas affisch till firandet 1916. Repro ur *Flaggor. Från fälttåg till folkfest*.
13. Erik Lindbergs affisch 1930. Repro ur *Flaggor. Från fälttåg till folkfest*.
14. Brevmärke 1944.
15. Notis ur *Svenska Dagbladet* 30 maj 1943.

Litteratur

von Konow, J.: *Svenska flaggan När? Var? Och varför?* Stockholm 1986.

Nyblom, K. & Hedvall, Y., red.: *Svenska flaggans dag. Minnesbok 1916-1930*. Stockholm 1930. Utg. av Styrelsen för Svenska Flaggans Dag.

Hedvall, Y. & Lundqvist, N., red.: *Svenska Flaggans Dag 1915-1940. Minneskrift vid firandet av Nationaldagen*.

Biörnstad, A.: *Den svenska flaggans dag. Flaggor, från fälttåg till folkfest*. Utg. av Stiftelsen Läckö institutet 1993.

Wiséhn, E.: *Runmärkt. Samlad Glädje*. Uppsala 1999. □

Erik Lindbergs Fond

Nämnden för stiftelsen Erik Lindbergs fond har vid årets sammanträde beslutat utdela två belöningar på vardera 22 500 kronor. Man föreslog Kungl Akademin för De Fria Konsterna att utdela dem till

Annie Winblad Jakubowski, Stockholm, och

Joanna B. Troikowicz, Enskedalen.

Redaktionen gratulerar! □

Apotekaren John Winnberg, en svensk-amerikansk myntsamlare i New York

En och annan av de svenskar som utvandrat från Sverige till Förenta Staterna vid slutet av 1800-talet hade till slut lyckats ta sig fram i det nya landet. Gemensamt för de flesta var fattigdom och kampen om att få en bättre framtid. Svenskarna var emellertid villiga att arbeta och detta i kombination med skicklighet och framåtanda gav ofta gott resultat.

Sverige, liksom svenska språket, blev naturligtvis alltmer avlägset för de flesta. En del försökte hålla kontakten med sitt gamla hemland. De som lyckats bäst i Förenta Staterna hade både pengar och tid till egen fritid. Myntsamlande var en hobby på tillväxt i USA under tidigt 1900-tal, och de svenskar som var roade av gamla mynt valde gärna att samlas på dem som kom från Sverige. Dessa herrar (för det var nästan uteslutande män) hade hunnit bli 50-60 år gamla och mitt i fritiden grep de nostalgiska minnena tag i dem.

En som nästan hela tiden hade haft god ekonomi var Axel Julius Lagerberg (i USA kallade han sig för de Lagerberg för att markera sin adliga bakgrund). Han var en synnerligen flitig författare i den numismatiska tidskriften *The Numismatist*. En annan aktiv svensk-amerikansk myntsamlare var Robert Robertson i New York. Han höll också kontakt med många svenska myntsamlare i USA, som t.ex. Thorson i Omaha, Ernest Wernström, John Engström, Ragnar L. Cederlund och Ole P. Eklund. Robert Robertsons bästa samlarvän var emellertid John Winnberg. Denne nämns då och då i Robertsons brevväxling med fältläkaren Axel Wahlstedt och med olika tjänstemän vid Kungl. Myntkabinetet. Genom breven förstärker man att Winnberg lyckades få ihop en riktigt bra svensk myntsamling.

Axel Wahlstedt var mycket skicklig på att hålla kontakt med svenska myntsamlare i forskningsringen. Han ville naturligtvis veta om det hos samlare i USA fanns några för honom okända medaljer som tillverkats över svenska personer eller ämnen. Samtidigt var Wahlstedt nyfiken på vad som fanns av svenska mynt hos svenskarna i Förenta Staterna. Hit hörde alltså John Winnberg som bodde i Jamestown, New York. Ett brev som skrivits av Winnberg till Wahl-

stedt finns bevarat i Antikvarisk topografiska arkivet (ATA) i Stockholm. Brevet är daterat den 10 augusti 1923:

Herr Doktor Axel Wahlstedt. Stockholm.

Hjertligt tack för Edert ärade brev av 17de pto, och de värderika upplysningar Ni godhetsfullt lämnade deri.

Jag har redan skrivit till Sporrang & Co, och även till Hempelske Boghandel, Odense. Jag har en samling på ungefär 2 500, olika Svenska, Norska & Danska Mynt, men mest Svenska, ca 2 000, sammanbragt på 5 år, ej så dåligt, för att vara så långt borta, från gamla kära Sverige.

Har min Frimärks samling kvar, som jag började som skolpojke, över 18 000, olika, men som mina ögon för en fem år sedan började bli svaga, tog jag till med Mynt som jag till en stor del kan se, de finare, genom förstoringsglas! Efter 47 års tjänstgöring, utan uppehåll på Apotek, behöver man litet förströelse, om aftnarne.

Har haft Stads Apoteket här 26 år med leverans även till Stads Lazarettet, 7 bitråden, med en Recept tillvärkning i medeltal 75 om dagen.

Innesluter härmed några olika Amerikanska Mynt, och en \$100-sedel från Sydstaterna, värd ungefär lika mycket som Tyska Marken!

Tack för 1/3. Sk. Bänco, 1850, som jag fick från Eder, genom min Vän Herr Robertson i Brooklyn. Med hälsning till Herr C. Holmberg, förbliver jag med största Högaktning, Eder; John Winnberg.

Vid sidan av yrket som apotekare var Winnberg även bankdirektör. Det var Robert Robertson som föreslog Winnbergs namn till inval i *Svenska Numismatiska Föreningen*. Hälsningen på slutet av brevet är riktat till grosshandlaren Carl Holmberg som under många år var SNF:s sekreterare. Holmbergs far var mynthandlaren Daniel Holmberg och hans syster var Berta Holmberg som var den som drev mynthandeln efter faderns död 1916. Det är däremot svårt att få fram födelse- och dödsår för John Winnberg.

Ian Wiséhn

Källor

Brev från John Winnberg, Jamestown, N. Y., till Axel Wahlstedt, Stockholm. 10 augusti 1923. *Antikvarisk topografiska arkivet*, Stockholm.

Wiséhn, I.: Ett antal numismatiskt intressanta brev skrivna av Robert Robertson Grönvall. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad* 2004:1, s. 3-19. □

Dansk denning med tidigare odokumenterad stampkombination i KMK:s samlingar

Av Per Larson

Enligt danske kung Christian IV:s förordning av den 4 april 1619 fick Johan Post – myntmästare i Köpenhamn – i uppdrag att mynta ryska ”denningar” till ett värde av 1 500 riksdaler (48 denningar på dalern, d.v.s. 72 000 denningar med en vikt av 0,58 g). De var avsedda att användas som handelskapital för Det Petsoriske Kompagni, grundat den 25 mars 1619 för handel i området runt floden Petjora väster om Uralbergen.

Myntningen avslutades den 29 maj 1619 och det första skeppet avseglade i början av juni samma år. På grund av svåra isförhållanden nådde skeppet emellertid aldrig fram till Petjora, utan lastade in stället av på nordsidan av Kolahalvön. Ingenting tyder på att det fanns någon dansk-rysk överenskommelse om en sådan myntning. Den ryske tsaren, Michail Fjodorovitj, ställde sig dessutom helt avvisande till ett danskt handelsprojekt i Petjoraområdet och såg hellre att handeln gick över Archangelsk där kontrollmöjligheterna var större, vilket resulterade i en hätsk kommunikation mellan de båda regenterna under många år.

Drygt tre månader senare, den 7 juli 1619, fick Albert Dionis – nyutnämnd myntmästare i Glückstadt – kungens uppdrag att slå koppliknande denningar med en vikt av 0,487 g. Möjligtvis kan dessa ha avgått med den andra handelsresan till Petjora i april 1620. Detta blev också den sista resan, och år 1623 lades handelskompaniet ned.

Dessa så kallade danska denningar imiterade ryska droppkopek¹ och slogs både som *efterlikningar* (med den danske kungens namn) och som *förfalskningar* (med den ryske tsarens namn). Få av dessa mynt har överlevt till i dag. Statens historiska museum i Moskva (GIM) har 118 exemplar (46 i huvudsamlingen och 72 i olika skattfynd), och i danska samlingar lär det knappast finnas fler än 10.²

Många frågetecken omgärdar fortfarande dessa danska denningar. Genom en påvisad längre stampkedja som inrymmer mynt slagna i såväl kungens som tsarens namn är det ställt bortom varje rimligt tvivel att de verkligen är slagna i Danmark,

Droppkopek. KMK:s samling. Skala 2:1.
Foto: G. Hildebrand.

men mer osäkert är vilka mynt som ska tillskrivas respektive myntmästare.

Endast en typ (Brekke/Berglund typ 1, med bokstaven P – för myntmästaren Johan Post? – under hästen) överensstämmer viktmissigt med förordningen av den 4 april 1619. Därmed går det emellertid inte att dra slutsatsen att övriga typer är slagna av Dionis. Det kan mycket väl vara så att stampar eller stampverktyg har skickats från Köpenhamn till Glückstadt, eller vice versa.

I Kungl. Myntkabinetets systematiska samling finns ett exemplar som tillhör Brekke/Berglund typ 5. I denna grupp ingår tre åtsidesstampar och sex fransidesstampar. Myntet var, när jag fann det vid en inventering av ryska droppkopek i den systematiska samlingen, felaktigt attribuerat till Boris Godunov (1598-1605). Det är slaget i hans namn och bär under åtsidans ryttarbild bokstavskombinationen HPCI. Denna bokstavskombination ger i sig ingen mening men skulle kunna vara en imitation av dateringen på Dmitrij Ivanovitj Novgorodstamp från 1605, HPTI, vilken för övrigt åter användes för åtsidan på de av svenskar slagna mynten 1615-1617 under okupationen av Novgorod.

Aagaard framför den något djärvare hypotesen att HPCI skulle kunna tänkas vara en förkortning för Det Petsoriske Kompagni (Handelsgesellschaft Petsorischer Compagnie), och att mynttypen således skulle ha varit avsedd för den andra resan i

april 1620. Myntmästaren skulle i så fall vara Albert Dionis, vilket också är den attribuering som Melnikova gör. Den genomsnittliga myntvikten för denna myntgrupp (baserat på 11 av 22 exemplar i GIM) är 0,47 g, vilket ungefärligt överensstämmer med den för Dionis postulerade vikten. KMK:s exemplar väger dock 0,56 g, d.v.s. närmare 20 procent över genomsnittet för typen.

Den tidigare odokumenterade stampkombinationen på KMK:s exemplar katalogiseras på gängse sätt som Brekke/Berglund D1/Q (Melnikova 11/19; Kleshchinov/Grishin IX:5-6/17). Åtsida D1 förekommer i kombination med fyra olika fransidor (totalt 15 exemplar i GIM), medan fransida Q enbart förekommer i kombination med åtsida D2 (5 exemplar i GIM). De ryska auktoriteterna inom området, Kleshchinov/Grishin, har genom högupplösta bilder tagit del av KMK:s exemplar och hävdar att åtsidan till och med är en ny variant av D1.³

KMK:s mynt är välpräglad och välbevarat, och texten på fransidan är i stort sett fullständig och mycket tydlig. Myntet saknar proveniens, så det är omöjligt att få reda på hur det har införlivats i KMK:s samlingar och eventuella fyndomständigheter.

I vilken mån denna nya stampkombination kan bidra till ny belysning av de danska denningarna är svårt att säga. Den kraftiga viktavvikelsen är i sig intressant. Aagaard har dokumenterat tre nya varianter av åtsidesstamp D1 – ingen av dem identisk med KMK:s exemplar – vilket enligt honom indikerar en väsentligt större utmyntning i denna grupp än vad Brekke/Berglund anger. Fyndet i KMK tycks genom den nya stampkombinationen inom gruppen och den nya åtsidesvarianten stärka detta antagande. Stampkombinationen D2/Q har dessutom tidigare legat utanför den långa stampkedjan, men kan nu genom kombinationen D1/Q infogas i denna.⁴

I skrivande stund har jag gått igenom ungefär en tredjedel av de drygt tvåhundra ryska droppkopek som finns i KMK:s systematiska samling. Om fler överraskningar infinner sig får jag anledning att återkomma.

Referenser

Aagaard, S. (1997): Vedrørende dansk efterligning og forfalskning af russiske kopeker 1619-30 (?). *NNÅ* 1992-93, s. 104-115.

Brekke, B. F., Berglund A. (1983): Danish Dennings. *Journal of the Russian Numismatic Society*, nr 11, 1983, s. 17-36.

Larson, P. (2004): Ryska droppar från Ivan den förskräcklige till Peter den store (1535-1717). *SNT* 2004:6, s. 128-131.

Kleshchinov, V. N., Grishin, I. V. (2001): *Catalogue of medieval coins of Russia in the reign of Tsar Mikhail Fedorovich (1613-1645 ad)*. Moskva 2001.

Melnikova, A. S. (1994): Dennings in the History of Russian Danish Relations. *NNÅ* 1989-90, s. 166-180.

Noter

¹ För en översikt över den ryska myntningen av droppkopek, se Larson (2004).

² Aagaard (1997), s. 104 och 106. Tabell 1 och 2, s. 113-114, redovisar stampkombinationer, antal och vikter för beståndet i GIM. Berglund (1983) nämner 5 exemplar i Nationalmuseet, Köpenhamn.

³ Kommunikationen har förts med vänligt bistånd av numismatikern Alexander Basok (Highland Park, IL, USA).

⁴ Detta tidigare "utanförskap" framgår ännu tydligare i Melnikovas (1994) och Kleshchinov/Grishins (2001, s. 63) scheman över stampkombinationerna. Brekke/Berglunds (1983) schema är aningen otydligt för denna grupp.

WORLD COINS

Retired collector offering quarterly price lists of world coins. Includes crowns, minors, sets, some banknotes, publications, tokens and medals reasonably priced.

LISTS SENT ON REQUEST

ALBERT L. GAMMON
PO BOX 1343
SUN CITY, AZ
85372, U.S.A.

Ett erbjudande om försäljning av 2.850 plåtmynt

Apotekaren Gustaf Cavalli i Skövde lyckades under ett antal år förvärva en fantastisk samling av plåtmynt. Han ägnade mycket arbete att få ihop samlingen och säkert också stora summor pengar. Till slut hade Cavalli bundit upp så mycket pengar i sina plåtmynt att han rimligen inte kunde fortsätta på den inslagna samlarlinjen. Troligen drabbades även Cavalli av någon form av mättnadskänsla. Han hade ju nästan allt! Det är då som något händer hos en del samlare – luften går ur och intresset dalar. När samlaren så har kommit till denna punkt börjar det bli dags att tänka på försäljning.

Gustaf Cavalli insåg naturligtvis att han ägde en mycket märklig samling. Ingen annan i Sverige – även inräknat Kungl. Myntkabinettet i Stockholm – ägde så många plåtmynt. Det var nog ganska självklart för Cavalli att i första hand vända sig till staten. Samlingen var ju nationellt viktig! Därför skriver han ett artigt brev till Kungl. Vitterhets Historie och Antiquitets Akademien i Stockholm, som då var KMK:s huvudman jämtes med staten. Brevet måste ha inneburit flera höjda ögonbryn i akademien.

Härmed erbjuder jag värdsamt Akademien till inlösen min samling af svenska plåtmynt, bestående af omkring 2850 plåtar (dessutom stampar, fragmenter, profstämplor och falsarier, tillhopa cirka 50 nummer), till ett pris af Tvåhundrausen (200,000) kronor. Härvid refererar jag till de mera framstående antikviteterna på det numismatiska området, af hvilka min samling är känd och erkänd, och torde knappast behöfva påpekas, att samlingen i sitt slag är den mest värdefulla och kom-

pletta, som existerar, innehållande många exemplar, som äro enastående och numera omöjliga att till hvad pris som helst erhålla.

Utbedjande mig svar härå, så snart sig göra låter, har jag äran teckna.

*Med utmärkt högaktning
Gustaf Cavalli
Adr. Skövde*

Stockholm den 17 januari 1908.

Detta intressanta brev ligger i ATA bland korrespondensen från privatpersoner till Kungl. Myntkabinettet. Något köp blev inte av. Pengarna räckte lika lite då som nu. Ändå så skulle man naturligtvis ha gjort ett fantastisk köp av stort vetenskapligt värde.

Fr.o.m. 1909 började Cavalli sälja enstaka plåtmynt under hand. I början av 1917 stod det klart att generalkonsuln Axel Ax:son Johnson fått ett erbjudande att få köpa hela plåtmyntssamlingen. Han skickade mynthandlaren T. G. Appelgren till Skövde för att värdera apotekarens plåtmynt. Appelgren kom fram till att samlingen var värd ca 65.000 kr. Inräknat i priset fanns 10-dalern sm som Cavalli värderade till endast 25.000 kr!

Något som säkert påverkade priset var Cavallis ganska befängda idé att bestycka plåtarna med grafit och att flertalet hade pressats (manglats) eller slagits plana. Plåtmynten hade anpassats till Cavallis tankar om hur ett vackert plåtmynt skulle se ut. Uppenbarligen delade inte T. G. Appelgren den "estetiska" tanken.

Det är emellertid fortfarande möjligt att se delar av plåtmyntssamlingen (det mesta är magasinerat) i Avesta myntmuseum. De flesta som där får se plåtmynten blir imponerade. Varför inte göra en utflykt till det trevliga myntmuseet i Avesta!

IW

HB MYNT & MEDALJER

Sveavägen 96

Box 19507

S-104 32 Stockholm 19

T-Rådmansgatan (uppgång Handelshögskolan)

+ fax 08-673 34 23

Svenska och utländska mynt, sedlar och ordnar, militaria och nålmärken, medaljer

Öppet: vard. 11-17, fred. 11-15, lörd. 11-14

MYNT- & FRIMÄRKSTILLBEHÖR

till lågpris

HF FRIMÄRKEN

Trålvägen 6, 434 92 Vallda

Tel. 0300-281 25, Fax 282 25

www.hffrimarken.com • info@hffrimarken.com

Myntsamlandets demografi i Sverige

I samband med mitt avhandlingsarbete om ”samlandet och människans förhållande till materiella ting” har jag kommit i kontakt med många myntsamlare; allihop män i de flesta fall i övre medelåldern. Detta har fått mig att fundera över myntsamlandets popularitet och demografi – fördelningen av myntsamlare ifråga om antal, kön, ålder etc – i dagens Sverige. När jag dessutom läste i den amerikanska tidningen *American Demographics* (Crispell 1988:10,11) att hela 8% av alla amerikaner samlar på mynt i en eller annan form (alltså nästan var tionde person) blev jag nyfiken på hur många svenskar som gör detsamma. Jag beslöt mig för att ta temperaturen på det svenska myntsamlarklimatet. Denna artikel är en rapport av min undersökning som jag företog mig i detta syfte.

Naturligtvis finns två uppenbara problem med en sådan här undersökning. För det första: vad är en ”myntsamlare”? Varje undersökningsresultat är beroende av vad man säger sig mäta; jag säger mig därför inte mäta något annat än just frekvensen av myntsamlandet i ytterst bred bemärkelse utan försök till exkludering. Det andra frågetecknet är att nå ut till alla myntsamlare.

För att lösa dessa bägge problem har jag enbart utgått från de personer som är medlemmar i en myntförening! Jag har kontaktat 28 myntföreningar runt om i landet. Alla föreningar har svarat på min förfrågan utom två av de mindre, vilket är detsamma som en svarsfrekvens på drygt 90%. Underlaget torde därmed vara tillförlitligt, problemet ligger snarast i antalet samlare som inte är föreningsanslutna. Det har från olika föreningar inkommit uppgifter om att en person mycket väl kan vara ansluten till mer än en förening i landet, vilket skulle betyda att mitt resultat skulle vara för högt räknat. Jag har dock inte gjort några ”nedräkningar”, eftersom jag menar att dessa dubbla medlemsuppgifter ändå äts upp av det stora mörkertal av icke-föreningsanslutna myntsamlare som finns runt om i landet.

Trots att vissa personer i undersökningen således räknats dubbelt, eller kanske mångdubbelt, kommer det insamlade resultatet ändå inte att vara högre än det faktiska antalet myntsamlare. På detta sätt utgör mitt undersökningsresultat ett slags minsta antal myntsamlare. Hur mycket

Les Antiquaires, litografi av Louis Léopold Boilly (1761-1854), Paris. Repro G. H.

man sedan är villig att skriva på antalet utifrån icke-föreningsanslutna är en gissningsfråga som jag inte vågar mig på att besvara. Vad jag kan säga är att det år 2005 finns *nära 3 500 föreningsanslutna myntsamlare* i Sverige. Denna siffra är ungefär detsamma som en halv promille (0,00039%) av Sveriges befolkning – en särdeles låg andel jämfört med amerikanska myntsamlare. Även om man skulle våga sig på att dubbla eller till och med tiodubbla mina siffror för att kompensera för mörkertalet, så skulle man ändå inte närmelsevis nå upp till det antal som redovisas i den amerikanska artikeln. Varför? måste man fråga sig.

Mitt svar på denna fråga grundar sig i fördelningen mellan *kvinnor och män*, samt i *ålder*. Nu syftade min undersökning varken till att ta reda på ålder eller kön, men trots detta så har sådana uppgifter inkommit från många föreningar. Och de pekar alla i samma riktning, nämligen att det är nära på en total majoritet av manliga myntsamlare i Sverige. För att ta ett exempel på hur ett inkommet svar kan låta: ”sammanlagt 44 medlemmar, varav 1 junior, 2 kvinnor och 41 seniorer. De flesta i övre medelåldern”. De kvinnliga myntsamlarna är försvinnande få till antalet och utgör förmodligen inte mer än högst 10% av helheten. Likaså verkar det finnas en enorm diskrepans i åldersfördelningen till fördel för personer i övre medelålder och uppåt (>40 år). Många föreningar har svarat att deras medlemmar ”börjar bli till åren komna”; en

mulen prognos om det svenska myntsamlarklimatet.

En snabb jämförelse mellan samma grupper i USA, utifrån tidigare refererade artikel, visar att av dem som samlar är hela 40% kvinnor och 60% män. Vidare rapporteras det från USA att myntsamlandet är tämligen jämt fördelat mellan olika ålderskategorier, faktum är att hela 60% är under 44 år och endast 10% över 65 år. Dessa siffror visar således upp ett helt annat myntsamlarklimat jämfört med det svenska. Skillnaden mellan mina resultat och de amerikanska kommer här till tydligast uttryck: Såväl kvinnor som yngre personer är de mest eftersatta grupperna bland Sveriges myntsamlare, vilket starkt bidrar till det jämförelsevis låga medlemsantalet. Det är således bland dessa grupper förstärkning borde sökas om sådana ambitioner skulle finnas.

Jag önskar egentligen inte måla upp en nattsvart bild av myntsamlandets framtid i Sverige. Men en levande kultur behöver trots allt en viss nyrekytering för att bibehålla sin vitalitet. Därför borde kanske en seriös titt på hur myntföreningarna i USA bedriver sin verksamhet, samt hur de når ut till ungdomar och kvinnor, vara på sin plats innan det är dags för nästa generationsskifte i de svenska myntsamlarnas led.

Marcus Persson

(Som härigenom vill tacka alla de föreningar och personer som hjälpt mig med denna undersökning)

Marcus Persson är doktorand på sociologiska institutionen vid Lunds universitet.

Hans forskningsområde är Samlandet och människans förhållande till materiella ting.

2 mark Karl XI sökes

Till min specialsamling (redan nu betydande) söker jag tillskott, alltså särdeles vackra exemplar, eller (ovanligare) varianter vilka jag förhoppningsvis ej har. Mynt eller foton önskas. Om tillräcklig hjälp, kanske detta kan räcka till ett verk om dessa mynt.

Sten Törngren
Föreningsgatan 45
211 52 Malmö
Tel. 040-799 89

Christian Hamrin visar sina försäljningsobjekt för intresserade deltagare på myntträffen i Avesta. Flera av deltagarna hade föremål med sig för försäljning. Vår myntsamlare Herbert Danielsson visade en del av sin utländska myntsamling och som fick en stor uppskattning. Foto författaren.

Kristinas 4 mark 1638 – en ovanlig variant

I *Sveriges Mynt 1521-1977* (Ahlström, Almer, Hemmingsson, 1976) redovisas två varianter av Kristinas 4 mark 1638. De är benämnda nr 42a, med "liten krage", och nr 42b, med "stor krage".

Det här avbildade exemplaret, som inköptes 1994 från Stacks, New York City, har en diameter på 40 mm och en vikt av 21,69 g och skiljer sig i flera avseenden från de två ovan nämnda varianterna. Särskilt anmärkningsvärt är att årtalet är 1638 över 1637 (MDCXXXVIII över MDCXXXVII). Enligt ovan nämnda katalog präglades inga markmynt år 1637.

Myntet har stor krage som på nr 42b, men åtsidans omskrift slutar med H och E åtskilda i stället för i monogramform. Myntet skiljer sig på frånsidan från alla andra 4-marksmynt som jag har sett: ovanför valören på vardera sidan av kronan en punkt, skölden slutar nedtill i en spets och de många punkterna i frånsidans omskrift har i stället dubbla punkter i form av kolon.

Man kan undra om stamparna användes år 1637 men att inga så daterade mynt har bevarats. Eller rör det sig kanske om ett provmynt, som sedan "punsats över" för att kunna användas år 1638?

Det vore intressant att veta om någon i Svensk Numismatisk Tidskrifts läsekrets har kännedom om andra exemplar av denna variant.

Hans Carlsson

Kristina, 4 mark 1638. Foto författaren.

Myntträffen i Avesta

Vid myntträffen i Avesta lördagen 12 februari 2005 deltog 54 personer från olika klubbar. Vi började med fika i Avesta Församlingsgård kl. 10. Därefter gick en grupp ned till Avesta myntmuseum för visning. Vi andra ägnade åt oss att bese, köpa eller enbart diskutera mynt med varandra. Kl. 11.30 gick nästa grupp ned till myntmuseum för guidning. Kl. 13.00 var det så dags för lunch som verkligen smakade bra.

Medlemmar från sju myntklubbar deltog i myntträffen i Avesta. De var från Södra Hälsinglands myntklubb, Gävle-Sandvikens myntklubb, Falu-Borlänge myntklubb, Fagerstabygdens myntklubb, Västerbergslagens myntklubb, Sigtuna myntklubb och Södra Dalarnas myntklubb. Tanken har tidigare väckts att vi skulle få i gång en gemensam träff och det bestämdes till denna lördag i februari. Eftersom vi har ett Myntmuseum i Avesta, så började Södra Dalarnas myntklubb att planera för en träff kombinerad med museibesök. Vad vore då inte bättre med fika och lunch i Avesta Församlingsgård som ligger så strategiskt till.

*Per-Ove Johansson,
Södra Dalarnas Myntklubb*

Svenska och skandinaviska mynt och sedlar.

Stor sortering av utländska jubileumsmynt, årsset samt småmynt. Euro-utgåvor, polletter och medaljer.

Prislistor gratis.

NORRTÄLJE MYNTHANDEL

Box 4, 761 21 Norrtälje
Tel. 0176-168 26, Fax 0176-168 56

INTERNETADRESS:
<http://www.nmh-mynt.a.se>

Strandbergs Mynt &

Aktiesamlaren AB

köper och säljer

Mynt, sedlar, ordnar, medaljer, aktiebrev äldre handlingar m.m.
charta sigillata, fornsaker m.m.

Se vår hemsida

www.aktiesamlaren-bjb.se

Arsenalsgatan 6, Box 7377, 103 91 Stockholm
Tel: 08-611 01 10, Fax: 08-611 32 95

Några notiser och annonser från 1800-talet och tidigt 1900-tal rörande polletter i Stockholm

De tjocka banden i Wedbergs klipp-samling är en fantastisk fin källa för den som söker efter uppgifter om pengar och medaljer i gamla tider. Med sax och klisterburk satt justitierådet J. O. Wedberg (1826-1912) och klistrade in mängder med notiser från olika tidningar. Det enda som man nu, så här långt efteråt, kan klaga på är att han nästan aldrig antecknade tidningarnas namn eller datumet när notiserna, artiklarna och annonserna trycktes. Årtalen är dock kända. Denna artikel presenterar ett mindre antal notiser och annonser, som på ett eller annat sätt behandlar polletter.

År 1872 infördes en liten notis i en stockholmstidning med rubriken **Ångslupspoletter**. Notisen meddelade allmänheten att de två ångslupsbolag som trafikerade sträckan Råntmästartrappan och Strömparterren, Nybron och Karl XII:s torg samt Alkärrret på Djurgården hade till undanröjande af en förut öfverklagad olägenhet numera öfverenskommit att poletter, köpta å det ena bolagets ångslupar, jemväl emottagas såsom likvid å det andra.

Stockholms ångslups-aktiebolag sänkte år 1865 biljettpriset till 8 öre på de ångslupar som ombesörjde trafiken från Råntmästartrappan och Strömparterren till Djurgården. Detta gällde även sträckan Staden och Tegelviken. Av den anledningen beslutade man följande, enligt en tidningsnotis: hwaremot inga s.k. rabattpoletter i år lära komma att hållas allmänheten tillhanda.

För hygienien och hälsan i ett tätbebyggt samhälle var det väsentligt med en väl fungerande budning från stadens avtråden. Om detta finns det en förordning från Stockholm som bl.a. infördes i dagstidningarna. Även här finns polletter med i bilden:

Öfwer-Ståthållare-Embetets Förnyade Kungörelse, angående afträdesrenhållningen inom hufvudstaden; Gifwen Stockholm den 27 April 1859.

Anmälningskontoren blifwa tillswidare tre, nämligen ett för Staden och Södermaln och två för de nora stadsdelarne, hwilka kontor skola hållas öppna alla dagar ifrån kl. 8 på morgonen till kl. 4 e.m. Kontorens

föreståndare, hwilka emottaga tillsäg-gelser om afträdesorenlighets afhämtande och uppbära derför fastställd betalning, skola icke allenast, hwar-dera å sitt kontor; i särskild för ändamålet inrättad bok genast anteckna den persons namn som om ärendet tillsagt, stället hwarifrån afhämtningen åstundas och i hwilken wåning den budande har sin bostad, samt dagen och timman då tillsägning skett, äfvensom då hämtningen bör verkställas, utan och wid betalningens mottagande till den budande aflemna en pollett, förfärdigad af messing med å ena sidan intryckt siffra, utmärkande timplaget näst före blifwande hämtning [fetstil av red.]. Polletten skall sedan wid hämtningstillfället lemnas till en af arbetarne, hwilken åter öfverlemnas den-samma till Tillsyningsmannen, som dock efter arbetets slut, för kontroll öfwer hämtningarnes behöriga fullgörande, skall återställa alla erhåll-na till stationsbokhållaren, hwars åliggande är att till anmälningskon-torens föreståndare dagligen utlema ett antal polletter; motsvarande antalet af de kär, som under påföl-jande natt kunna inom distriktet till afhämtning medhinnas ...

I december 1858 fanns en lång an-nons som införts i Stockholms dags-tidningar. Annonsen lämnar ingående information om det s.k. Matlag-nings-Aktiebolaget, ett företag som flitigt använde sig av polletter:

Till Allmänheten!

Directionen för Matlagnings-Aktie-bolaget i Stockholm får äran anmä-la, att Bolagets Matinrättning nu är färdig uti Bolagets för ändamålet ny-byggda egendom, under adressnum-mer 82 vid Regeringsgatan med in-gång i huset N:o 84 och kommer att hållas öppen för middagsspisning från och med Måndagen den 10 nästk. Januari och sedermera alla Söcknedagar från kl. ½12 till kl. 3 samt Sön- och Helgedagar från kl. 1 till 3.

Ändamålet med denna inrättning är, såsom förut genom Tidningarne tillkännagifvits, att kunna, så väl till spisning på stället som till hemtning, lemna en tarflig men sund, välsmaka-nde och tillräcklig middagsmåltid till lägre pris än vid enskild matlag-ning i allmänhet kan åstadkommas ... De som önska köpa ett större antal polletter på en gång, erhålla sådana hos Föreståndaren. För öfrigt har Direktionen fastställt följande Ord-ningsreglor, som finnas uppslagna på stället:

§1. Hvar och en bör, innan han inträder i förstugan till matsalarna, förse sig med pollett i försäljnings-kontoret.

§2. Den, som vill afhemta mat, bör medhafva käril och aflemna polletten vid någon af luckorne emellan köket och förstugan samt, sedan maten be-kommit, genast aflägsna sig genom utgångsdörren.

§3. Efter inträdet i matsalen bör den besökande, vid någon af luckorne till köket, aflemna polletten och med matportionen som derför erhål-les, begifva sig till ledig plats vid något af borden ...

Annonserna är undertecknad av fem herrar: J. O. Sundell, Ax. Gabr. Carl-son, C. G. Hierzell, J. Bolinder och L. J. Herta.

År 1898 fanns följande annons att läsa i en stockholmstidning:

En fest för de husvilla. Dagens in-samling till de fattigas julglädje.

En fest för de fattiga anordnades av tidningen "Dagen" i folkköket vid Stensprängargränd 17, inom Katarina församling. Förutom en julmäl-tid, utdelades en pollett som berätti-gade de som var närvarande i folk-köket att avhämta matvaror till ett mål af liknande beskaffenhet.

Annonser från 1879:

Norrströms Gångbro afstänges för trafik från och med den 1 januari 1879. Utelöpande poletter inlösas i huset No 4 Skeppsbron 1 tr. upp.

Notis från år 1900:

Frälsningsarméns sociala vinter-kampanj. Natthärbergen för män.

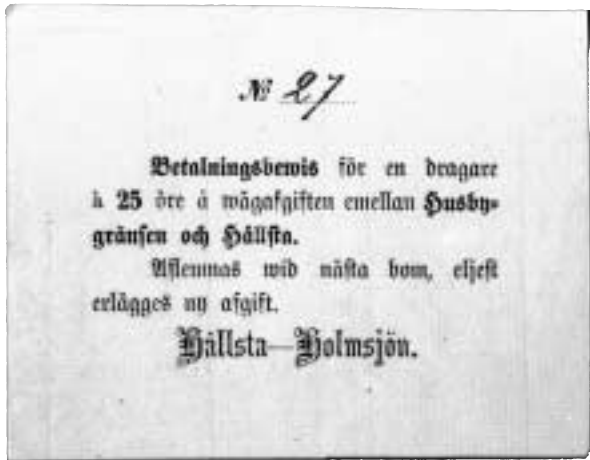
Priset för en sängplats å dessa här-bergen inom hufvudstaden är, som bekant, fortfarande 25 öre pr natt. Håri inberäknas då äfven en lätt frukost, bestående af mjölk och bröd, i matsalarna vid Benickebrinken, dit härbergenas gäster erhålla polett.

Annonser från 1901:

Polletter. För dem, som till Julen önska hjälpa de fattiga samt försäkra sig om att medlen användas på rätt sätt, rekommenderas att inköpa och utdela **POLLETTER** gällande som likvid för mat, logis, ved m.m. vid Frälsningsarméns ångkök, härber-gen, badhus och vedgårdar.

Polletterna finnas att köpa å Arméns kassakontor och butik, Östermalms-gatan 34. Ångköket, Benickebrinken 2 samt Allm. Tidningskontoret. Gustaf Adolfs torg.

Ian Wiséhn

Två papperspolletter från trakten av Eskilstuna. De användes vid betalning av vägavgift. Foto: Jan Eve Olsson, RAÄ.

Papperspolletter från Husbygränfen och Hållsta i Södermanland

För hundra år sedan var resor och transporter med häst och vagn eller släde de allra vanligaste färdmedlen i Sverige. Vissa vägar var avgiftsbelagda och kallades för tullvägar. Sådana var ofta en god affär för bygden. Det var inte heller ovanligt att man tog upp avgifter vid större broar. Fritt tillträde till bron hade vanligtvis endast de som bidragit med material eller pengar vid byggandet.

Trots att det ibland kostade pengar att färdas på vissa vägar, var dessa ofta långt ifrån i bästa skick. Med de små resurser som väghållarna i gamla tider förfogade över kunde man inte ställa alltför stora krav på vägnarnas beskaffenhet. Tack vare 1891 års väglag blev det vissa lättnader för bönderna i och med att vägkostnaderna delades upp på fler betalare.

Det finns inte så många konkreta minnen kvar från 1800-talets vägavgifter. Dagens debatt i Stockholm om trängselavgifter har väl snarast hämtat förebilden från London. I Kungl. Myntkabinettets samlingar finns emellertid ett par papperspolletter som minner om gamla tider. Det rör sig om två s.k. betalningsbewis som är kopplade till trakten söder om Eskilstuna. Polletterna är gjorda av vitt, tjockare papper. Texten är i svart tryck. Polletterna har nästan likalydande text:

Betelningsbewis för en dragare å 25 öre å vägfogiften emellan Husbygränfen och Hållsta. Aflemnas wid nästa bom, eljest erlægges ny afgift.

Den ena polletten har dessutom ytterligare en tryckt uppgift, nämligen *Hållsta-Holmsjön*. Den har fått nummer 27. Den andra polletten har nummer 295. De kan möjligen dateras till 1860- eller 1870-talen. *IV*

Papperspolletter från Gimo bruk

Följande papperspolletter fanns i ett kuvert med påskrift "malmforslingspolletter" i Strängnäs läroverks samling förvarad på Roggebiblioteket i Strängnäs. Efter upprepade stölder på Roggebiblioteket kontaktades Kungl. Myntkabinettet för att hämta samlingen till förvaring, vilket också skedde. Strax efter överförandet av föremålen beslutade riksbibliotekarien Thomas Lidman att allt skulle övergå som en gåva till Kungl. Myntkabinettet.

Många av polletterna är från 1840-1850-talen. De har instämplat på rött lack Gimo bruksstämpel, som i mitten visar ett G, däromkring mellan två pärlringar GIMO BRUKS CONTOIR.

Valörerna, som är på smutsgult papper, utgör 12, 9, 6 och 3 öre. Formmatet är för 12 öre 50x47 mm, 9 öre 43x50 mm, 6 och 3 öre 44x49 mm.

Polletterna är ej beskrivna i Stiernstedt eller NM IV och XII.

Tidigare beskrivna kolpolletter (av zink) från Gimo bruk finns publiceerade av undertecknad i SNT 2001:8 s. 196-197.

Börje Rådström

Foto: KMK.

Unionsupplösningen 1905-2005 – nytt minnesmynt

För att högtidlighålla 100-årsminnet av unionsupplösningen mellan Sveriges och Norges personalunion har Sveriges Riksbank beslutat att ge ut ett minnesmynt i guld (2 000 kronor) respektive silver (200 kronor). Aldrig tidigare har en så pass stilen åtsida prytt ett svenskt minnesmynt!

Konstnären heter Annie Winblad Jakobowski (född 1962) som tidigare bl.a. har formgivit jubileumsmynten över Stockholms slott i samband med 250-årsjubileet år 2004. I SNT 2005:1 finns en kortfattad text om konstnären.¹

Annie är även aktuell i en utställning på Kungl. Myntkabinetten – *Den andra sidan av medaljen* – där tre nu verksamma konstnärer, Annie Winblad Jakobowski, Christian Wirsén och Joze Strazar Kiyohara visar medaljer, skulpturer, målningar och skisser. Utställningen i Kungl. Myntkabinetts flygelsal pågår mellan den 18 juni och 30 september.

De aktuella minnesmynten tillverkas av Nordic Coin AB, Svenska Myntverket, vilket är beläget i Eskilstuna. Utgivningsdagen är den 16 juni 2005. Nedan följer en beskrivning författad av konstnären:

Åtsida

I myntets mitt – en tom yta bestående av två i höjddled förskjutna vertikala halvor som tillsammans bildar en cirkel. Unionsupplösningen tolkas här som en lyckad tudelning av en tidigare helhet.

Omskriften UNIONSUPPLÖSNINGEN löper medsols upp till från vänster till höger och NORGE 1905 • 2005 SVERIGE löper medsols upp till från vänster till höger. Till vänster E som anger myntorten, och till höger H, begynnelsebokstaven i riksbankschefens namn, Lars Heikens-ten.

Frånsida

Till skillnad från åtsidans ”abstrakta” sida är frånsidan mer ”konkret”. Båda sidorna av myntet har dock den vertikala formen gemensam. På åtsidan utgjordes den av mötet mellan de två halvorna; på frånsidan utgörs den av en flaggstång, så hög att den befinner sig uppe bland molnen. En svensk treuddig flagga/vimpel vajar i vinden.

Fig. 1a-b. 2000 kronor i guld. Foto: Gabriel Hildebrand, KMK.

Fig. 2a-b. 200 kronor i silver. Se även omslagsbilden i färg.
Foto: Gabriel Hildebrand, KMK.

Till vänster om flaggstängen TVÅ NATIONER I SAMFÖRSTÅND, till höger anges myntets valör 2000 respektive 200 kronor. Konstnärens initialer, AWJ, finner man i det lilla molnet på höger sida.

Kommentar

Mitt mål har varit att balansera ett modernt formspråk med ett mer klassiskt, formellt.

Fakta om mynten

Valör	2 000 kr	200 kr
Material	900/1000 guld	925/1000 silver
Vikt	12,00 g	27,03 g
Diameter	26 mm	36 mm
Upplaga	5 000 st. max	35 000 st. max

Om svenska jubileums- och minnesmynt i allmänhet

Notisförfattaren vill passa på att informera läsekretsen om en nyutgiven skrift om svenska jubileums- och minnesmynt, författad av Eva Wiséhn med förord av Lars Heikensten och Ian Wiséhn. Skriften *Mynt till ära och minne. Svenska jubileums- och minnesmynt* är utgiven av Sveriges Riksbank (ISBN 91-89612-14-0). Vid läsning av skriften framgår det att inte mindre än 63 jubileums- och minnesmynt har präglats mellan åren 1721 och 2004. Räknar man in jubileums- och minnessedlar (från år 1948 respektive 1968) så tillkommer två nummer. Till dessa siffror kan vi nu således lägga det nya minnesmyntet över unionsupplösningen 1905 samt minnessedeln över Tumba bruks 250-årsjubileum i år.²

Kommande minnesmynt under 2005

Under hösten 2005 planeras ett minnesmynt med anledning av 100-årsminnet av Dag Hammarskjölds (1905-1961) födelse. Hammarskjöld var FN:s generalsekreterare mellan åren 1953-1961. Ett annat jubileum som kommer att firas med ett minnesmynt är 150-årsjubileet av det svenska frimärket. Ytterligare information meddelas i ett kommande nummer av SNT.

Frédéric Elfver

Noter

¹ S. 20.

² SNT 2005:4, s. 99.

Polske påven på minnesmynt

Polens riksbank ger ut en serie minnesmynt med porträtt av den förre påven Johannes Paulus II som avled den 2 april i år. Han var den förste polacken (född Karol Wojtyła) att leda den romersk-katolska kyrkan. Johannes Paulus II innehade sitt ämbete från 16 oktober 1978, då han som förste icke-italienare på 450 år blev vald till påve.

Serien minnesmynt, som främst är avsedd för samlare, består av tolv guld- och silvermynt i valörer mellan 10 och 100 złoty. Även ett minnesmynt på 2 złoty ges ut i fyra miljoner exemplar för cirkulation.

MGL

Delar av den nya ordensutställningen på Stockholms slott. Foto författaren.

Utställning

Ny ordensutställning på Stockholms slott

År 1991 initierade dåvarande vice kanslern i Kungl. Maj:ts Orden, generalmajor Fredrik Löwenhielm, tanken på att skapa en utställning om Sveriges riddarordnar i de s.k. ordenssalarna på Stockholms slott. Den första delen av utställningen öppnades och invigdes av H. M. Konungen år 1993. År 1996 beslöts att utställningen skulle utvidgas till en permanent historisk utställning inför det förestående 250-årsjubileet (1998). Detta blev inte då förverkligat. I stället ordnades en liten jubileumsutställning i Livrustkammaren kring händelserna 1747-1748.

Ordenssalarna på Stockholms slott inreddes efter ritningar av Fredrik Wilhelm Scholander 1865-1866 varvid varje riddarorden fick en sal uppkallad efter sig. Varför salarna, med undantag av Serafimerordens sal, egentligen skapades är ett litet frågetecken, speciellt som dubbnigen av nya riddare avskaffades fr.o.m. år 1865 i Sverige. Serafimerordens sal var fr.o.m. år 1755 ordenskapitlets sal. Våren 2005 har en utvidgad utställning färdigställt i ordenssalarna. Då det vare sig i Kungl. Myntkabinettets eller i Livrustkammarens basutställningar finns en avdelning för det svenska ordensväsendets historia har i Vasasalen nu skapats en introduktion till vad ordnar är och varför ett ordensväsen finns i de flesta länder. Denna del utgör en introduktion och bakgrund till de föremål som finns utställda i de föl-

jande salarna. Vitrinerna är tillfälliga och förhoppningsvis kan i framtiden nya komma att ersätta dessa.

Genom positivt tillmötesgående från såväl Kungl. Husgerådskammaren, Livrustkammaren som Kungl. Myntkabinettet har äldre ordenstecken, enskilda kungligheters ordenstecken och minnesmedaljer lånats in till utställningen. Kungl. Maj:ts Orden har även genom köp förvärvat ett flertal sällsynta medaljer och mynt som anknyter till ordensväsendets tillkomst och historia.

Besökaren får en inblick i hur ordnar kom till Sverige redan under 1500- och 1600-talen och hur processen 1747-1748 gick till då tre riddarordnarna inrättades, följda av Vasaorden år 1772. Samtliga riddarordnar med sina olika klasser visas, motsvarande situationen år 1974 då det beslöts att ordnar inte mera skulle kunna utdelas till svenska medborgare. En motsvarande uppställning visar situationen idag, d.v.s. Serafimer- och Nordstjärneordens insignier i nuvarande form. Även de medaljer som utdelas av H. M. Konungen visas med aktuell förteckning över senaste mottagare. De under svensk tid instiftade norska ordnarna – *Det Norske Løve* (1904) och *S:t Olafs orden* (1847) – finns med. Därtill kommer Kungl. Carl XIII:s orden (1811) och svenska Johanniterorden (1920). Som en särskild avdelning i utställningen visas exempel på hur man i dag skall bära ordenstecken till civil högtidsdräkt. Vidare presenteras kungliga bandspännen och ordensknappar, vilka markerar ordensinnehav.

I Nordstjärneordens sal har stora vitrinerna omdisponerats med ordensbiskopens skrud och bårtäcke för

Serafimerorden samt de första ordensstatuterna från 1748 och 1751. Ett porträtt av Carl Gustaf Tessin saknas ännu. I Svärdsordens sal visas ordensdräkter från 1800-talet och rikshäroldens kåpa från år 1780. Här visas också äldre ordenstecken från tiden före 1860, vilka även belyser då förekommande ordensklasser. I särskilda montrar visas ett urval av kungliga belöningsmedaljer genom tiderna. Även om alla typer finns (d.v.s. regenternas bilder på åtsidan) har ett urval gjorts. Serafimerordens sal är oförändrad med ett urval av nu levande riddare och ledamöters vapensköldar, vilka är uppmålade av Bengt Olof Kälde.

I samtliga ordenssalar finns nu sak- och föremålsexter på svenska och engelska. Den nya utställningen är alltså permanent och kommer framledes även att presentera mindre tema-utställningar kring de svenska ordnarna.

Tom Bergroth

ULF NORDLINDS MYNTHANDEL AB Karlavägen 46

Box 5132 102 43 Stockholm
Tel 08/662 62 61 - Fax 08/661 62 13

**KÖPER • SÄLJER • VÄRDERAR
MYNT • SEDLAR • MEDALJER
ORDNAR**

Lagerlista över svenska person-
medaljer och numismatisk litteratur
www.nordlindsmynt.se

Brita Malmer 80 år – mottagning i Kungl. Myntkabinettet

Den 1 juni 2005 fyllde professor emerita Brita Malmer 80 år. På grund av att många från KMK arbetade intensivt med färdigställandet av Tumba bruksmuseum sköts hyllningarna framåt några dagar. En mottagning ordnades därför i Kungl. Myntkabinettet den 8 juni.

Många vänner från när och fjärran samlades i Lovisa Ulrikas bibliotek för att delta i hyllningarna av en av Sveriges genom tiderna mest framstående numismatiker. Docent Ingemar Jansson från Institutionen för arkeologi och antikens kultur talade varmt om Britas stora betydelse, men också om hennes make Mats och dennes stora insatser för svensk arkeologi. Tillsammans har Brita och Mats inneburit enormt mycket för både numismatiken och arkeologin. Professor Kenneth Jonsson höll ett kort anförande om Brita och forskningen kring de vikingatida mynten. Undertecknad påminde om Britas insatser för KMK under 1970-talet.

Den som hastigt läser i *Vem är det* får veta något om Brita Malmers märkliga och imponerande verksamhet: "Fil lic 53, fil dr 66, doc i numismatik Lunds univ 66, Sthlms univ 73, antikvarie Kungl myntkabinettet Stat hist mus 62, 1 antikvarie o chef där 71, museidir Kungl myntkabinettet, Stat mus f mynt-, medalj- o penninghistoria 75-79, prof i numismatik o penninghistoria HSRF 79-92. LHA 81, LNVA 86, hedled Sv numismatiska fören 95 ..."

Vad man dock inte kan utläsa från denna i och för sig informativa text är något om människan bakom verket.

Det finns flera saker som är betecknande för Brita. Hennes enorma arbetskapacitet och stora flit. Hennes unika kunskaper om vår tidiga myntning i Norden. Självfallet är överblicken och erfarenheten mycket stor. Ingen annan bland svenska professionella numismatiker har så tydligt kämpat för att varje vikingatida mynt från våra rika skatter skall betraktas som unikt och till och med som en individ. Brita insåg tidigt att vikingamynten i KMK:s samlingar skulle uppfattas av omvärlden som oerhört viktiga. Hon såg till att forskare från olika myntkabinett och lärosäten

Här ses Brita Malmer med Ian Wiséhn på födelsedagsuppvaktningen i Lovisa Ulrikas bibliotek. Foto Elin Malmer.

blev varse om den stora potentialen i KMK.

Brita är en stor taktiker. Denna egenskap fick hon nytta av när hon 1975 lyckades frikoppla KMK från Historiska museet. Den som nu i efterhand läser korrespondensen mellan Brita Malmer och Olov Isaksson (Historiska museets dåvarande chef) kan knappast sluta läsa. Det är nästan som en deckare där man bara måste läsa nästa sida!

När Brita blev chef för KMK började det hända saker. Hon moderniserade museet – nya möbler och myntskåp. Ett nytt tänkande när det gäller utställningar. Hon insåg tidigt vikten av att KMK måste märkas utåt. Därför kämpade hon länge för att KMK skulle kunna flytta till ett eget hus i Gamla Stan (Södra Bancohuset). Diskussionerna om Skeppsbrons osäkra grundförhållanden hindrade flytten den gången.

Sedan flera år sitter Brita i KMK:s lokaler i ett rum och med utsikt mot Slottsbacken. Sex dagar i veckan arbetar Brita med sina olika projekt. Alltid lika intensivt. Detta hindrar emellertid henne inte från att intresserat delta i KMK:s olika aktiviteter. Hon är alltid pigg på att delta i diskussioner om utställningar och forskning. Hon är ett stöd för den som söker råd. Brita är en mycket modern person som det är lätt att uppskatta. Vi är både glada och stolta över att Brita vill fortsätta sina forskningar hos oss.

Ian Wiséhn

Femtio år med numismatiken

Vid mottagningen på Kungl. Myntkabinettet i samband med min åttiöårsdag berättade jag om mer än femtio års erfarenheter av svensk numismatik, både när det gäller forskning och museiverksamhet. Kanske mitt långtidsperspektiv har intresse för en större krets. Så här sa jag:

"Det svenska 1950-talet framstår ju alltmer som ett märkvärdigt, nästan enastående decennium i vår historia. Medan andra länder ännu led av följderna av det stora kriget – det fanns ju fortfarande ruiner efter bombningar på så nära håll som i Nordtyskland – så glänste lilla Sverige av välmåga, med rekordarens stora produktionstillväxt. Detta hade återverkningar också på kulturen, till och med inom ett så litet ämne som numismatiken.

År 1954 fick CNS-projektet fastare form – observera, med hjälp av statliga pengar (och ett betydande bidrag från Deutsche Numismatische Kommission). De numismatiska stiftelserna fanns inte då. CNS-projektet har ju till syfte att publicera alla mynt från vikingatiden som har hittats i Sverige. I dag rör det sig om nära en kvarts miljon mynt, främst arabiska, tyska och engelska, som alla ska beskrivas individuellt i en serie publikationer – det är det som är CNS-projektet.

De allra flesta mynten finns här, i detta hus, lättillgängligt ordnade ef-

ter fyndnummer. Något liknande hittar man faktiskt inte någon annanstans i världen. Då, på femtiotalet, flockades de främsta specialisterna inom området hit, till Kungl. Myntkabinetten, särskilt från Tyskland, med tunga namn som Peter Berghaus och Vera Jammer (Gert Hatz anslöt senare). Också från England och Nederländerna kom en rad forskare. Själva kunde vi ställa upp med Ulla Welin, vår kända expert på arabiska mynt. Det var ganska euforiskt att vara med på den tiden, då Sverige låg i topp. Det internationella vikingatidsprojektet var något av ett flaggskepp både för myntkabinetten och för svensk numismatik överhuvudtaget. Sedan dröjde det tyvärr ganska länge innan den första volymen kunde publiceras, men fram till 1987 lyckades vi i alla fall få fram åtta volymer.

På det ljusa femtiotalet fanns det ytterligare en omständighet som gjorde just det svenska myntkabinetten ganska ensamt i sitt slag. Sedan länge omfattade samlingarna också andra slags betalningsmedel än mynt. Ännu på femtiotalet var detta ovanligt – de flesta myntkabinetten runt om i Europa satsade enbart på mynt och medaljer. I konkret form kunde detta generella perspektiv på numismatiken studeras i Svenska myntsalen i de dåvarande utställningslokalerna vid Narvavägen. Där fanns en instruktiv sedelutställning. De utställda mynten kompletterades med skärmar ('överstycken') med uppgifter om penningväsendet i dess helhet. Man fick också veta en hel del om priser och löner, med priset på en tunna råg, från äldre medeltid till nutid, som den röda träden (jfr min uppsats 'En tunna råg', i festskriften till Ian Wiséhn, Numismatiska Meddelanden XLI). Denna pedagogiskt utformade, allmänt penninghistoriska utställning hade öppnats redan i början på 1940-talet, på Thordemans och Rasmussons tid. Utställningen i Svenska myntsalen var faktiskt också unik, liksom vår samling av mynt från vikingatiden.

Satsningen på alla slags betalningsmedel visade sig mer och mer som ett lyckokast. Under 1960- och 1970-talen, när Sveriges ekonomiska glansperiod var över, tunnades det statliga stödet gradvis ut. Som tur var fanns då de båda stora numismatiska stiftelserna, först den Svenssonska, sedan den Ekströmska. Svenska Handelsbankens bankmuseum kunde förvärvas, inte bara med hjälp av pengar från Riksbanken utan också

med bidrag från Sven Svenssons stiftelse. Från förvärvet av Bankmuseet 1974 går en rak linje, via myntkabinettenets nya tillnamn, Sveriges ekonomiska museum, fram till det just nu invigda Tumba Bruksmuseum, i myntkabinettenets regi och med stöd av Riksbanken. I Tumba låg som ni vet Riksbankens sedeltryckeri.

Såvitt jag kan bedöma är denna utvidgning en stor framgång för myntkabinetten, men naturligtvis samtidigt en utmaning. Man kan jämföra med motsvarande institutioner i en del andra länder, där verksamheten snarare går mot stagnation.

I mitt femtioårsperspektiv spelar självfallet inrättandet av Gunnar Ekströms professor en betydande roll. Jag minns hur jag på försommaren 1974 blev uppringd av Bjarne Ahlström, som undrade om vi kunde träffas i Wera Ekströms bostad – jag var då chef för myntkabinetten och docent i numismatik vid Stockholms universitet. Mötet gällde 'det viktigaste som har hänt inom svensk numismatik', ungefär så uttryckte sig Bjarne, mer fick jag inte veta. Jag infann mig på avtalad tid. På ett bord låg Wera Ekströms gåvobrev. Till min hjälp såg jag att gåvan gällde en donation för inrättandet av en professor i numismatik vid Stockholms universitet!

Jag insåg ju ganska snart att den generösa donationen skulle innebära

en del administrativa problem. Det fanns inga klara direktiv i stadgarna om hur arbetsuppgifterna skulle fördelas mellan myntkabinetten och professuren. Dittills hade ju myntkabinetten ensamt ansvarat både för forskning och för viss undervisning. Än i dag medför bristen på klara direktiv vissa svårigheter. Men å andra sidan ger jag naturligtvis Bjarne Ahlström rätt i att inrättandet av professuren var ett synnerligen viktigt steg framåt. Rekryteringsbasen inom ämnet numismatik och penninghistoria är numera betryggande. Tillsammans med myntkabinettenets positiva utveckling under de femtio år som jag har försökt berätta om här, så ger Gunnar Ekströms professor väsentligt ökad tyngd åt den svenska numismatikens överhuvudtaget.

Avslutningsvis vill jag tacka alla, både här närvarande och icke närvarande, som på olika sätt har uppmuntrat mig och underlättat mitt arbete under de många åren sedan början av femtiotalet och fram till i dag. Inte minst gäller det myntkabinettenets ledning som ger mig så fina arbetsmöjligheter här i huset. Jag hoppas att i gengäld få mitt sista större arbete färdigt inom överskådlig tid. Och framför allt hoppas jag att det forna flaggskeppet, CNS-projektet, med förenade ansträngningar snart ska börja segla igen.”

Brita Malmer

Numismatiska böcker m.m. som tillhört Götiska förbundet

Vid början av 1800-talet var den svenska nationalstoltheten skadad. Först och främst handlade det om förlusten av Finland 1809 och i andra hand om avträdandet av Pommern, som tillsammans beseglade det gamla svenska Östersjöväldets undergång.

Ett uttryck för tidens känslor blev tydligt i det nyvaknade intresset för antikvitetsstudiet och för de gamla sagorna. Det var detta intresse som samlade en skara yngre intellektuella herrar i en sammanslutning som stiftats 1811, nämligen Götiska förbundet och dess tidskrift *Iduna*.

Götiska förbundets andlige fader var friherren Jacob Adlerbeth (1785-1844). De unga männen kring Förbundet var ämbetsmän, huvudsakligen värmlänningar och studiekamrater från Uppsala. Man samlades under glada samkväm och på skämt ”döptes” de med nya götiska, d.v.s.

fornnordiska namn. Adlerbeth kallades Rolf medan Erik Gustaf Geijer gick under namnet Einar Tambaskjälvfer. Sammanlagt 93 personer hade ett extra nordiskt namn inom Förbundet.

Man sade sig vilja bilda en broderlig förening av män, ägnade åt upplivandet av de Gamle Göters frihetsanda, mannamod och redliga sinne (Hjärne 1878, s. 14). Det ursprungliga syftet var moraliskt och patriotiskt. Man ville arbeta för Sveriges nationella uppräckning. Något bestämt nationellt program fick aldrig Götiska förbundet, men dess medlemmar hyllade närmast 1809 års idéer.

Själen i förbundet var skalden Erik Gustaf Geijer. I förbundets tidskrift *Iduna* offentliggjorde Geijer sina märkliga dikter med götiska ämnen. Mot mitten av 1820-talet började Förbundet avtyna och *Iduna* upphörde att utkomma 1824. Vid början av 1830-talet upplöstes Götiska förbundet. Däremot fanns Förbundets arkiv, samlingar och böcker kvar. De

förvarades troligen bl.a. i Jacob Adlerbeths hem ända fram till dennes död 1844. Då sammankallades ett möte med de medlemmar i Förbundet som fortfarande var kvar i livet för att formellt avsluta Förbundet och dessutom bestämma vart dess tillhörigheter skulle hamna.

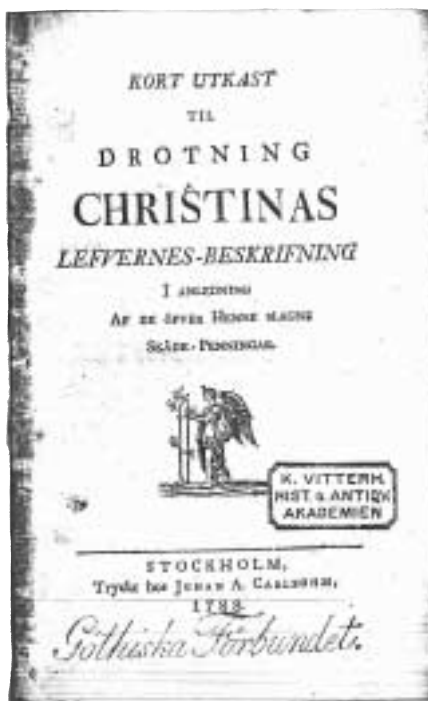
Om besluten kan man läsa i det sista protokollet (ATA) från Götiska förbundet, 10 november 1844:

§3. Till Kongl. Vitterhets Historie och Antiquitets Akademien, af hvilken Förbundets stiftare brodern Rolf i lifstiden varit en verksam ledamot, och till den under Akademiens vård ställda Kongl. Samling öfverlemnar Förbundet med full egande rätt sina tillhörigheter af forsaker och handskriffter, äfven alla de handlingar, som Förbundet enskildt angå.

§4. Nämnda Kongl. Akademi eger ock att utur Förbundets samling af böcker samt mynt och medaljer utvälja hvad Kongl. Akademien kan finna behöfligt, hvar efter återstoden af Förbundets böcker tillfaller Gymnasiibiblioteket i Carlstad, samt af mynt och medaljer Gymnasium i Strängnäs, att genom dessa läroverks försorg afhentas på underrättelse af Kongl. Akademiens sekreterare, hvilken Förbundet anmodar att blifva exekutor af dessa och följande förordnanden.

Dessutom överlämnades till Vitterhetsakademien, från Förbundets kassa, 400 riksdaler banko. Pengarna skulle användas till publicering av skrifter om t.ex. inhemska antikviteter och dyrbarheter. Det bestämdes också att verk avbildande konst, som tillhört Förbundet, skulle överlämnas till det museum som inrättats vid Uppsala Akademi.

Vad som i verkligheten hände var att Vitterhetsakademien plockade ut de böcker och föremål som man ansåg behövdes till samlingarna, d.v.s. även till Kungl. Myntkabinettet. Akademiens sekreterare och samtidigt exekutorn av Förbundets samlingar var riksantikvarien Bror Emil Hildebrand. Han tog ut en del mynt och medaljer samt Förbundets numismatiska litteratur. Återstoden av böckerna lämnades till läroverket

Titelsida till "Kort Utkast Til Drottning Christinas Lefvernes-Beskrifning" från 1788. Bokens författare är Carl Reinhold Berch. Här finns Götiska förbundets eleganta ägarstämpel samt den som Vitterhetsakademiens bibliotek använde under 1800-talet.

Ryggsidan på boken berättar om dess titel, men också att den tillhört Götiska förbundet och möjligen också dess nummer i biblioteket.

i Karlstad, och det som fanns kvar av mynt och medaljer gick till läroverket i Strängnäs. I det senare fallet har allt numismatiskt från Roggebiblioteket i Strängnäs (det var dit som läroverkets samling överfördes vid mitten av 1900-talet) nu överlämnats som gåva till Kungl. Myntkabinettet. Mycket riktigt finns det också små handskrivna lappar under en del av mynten och medaljerna som berättar att proveniensen är "Götiska förbundet". I Kungl. Myntkabinettet finns också ett mindre antal böcker som har Förbundets svar-ta, stämplade ägarnamn.

Götiska förbundets böcker var på ryggen stämplade G F i guld. Ibland fanns mellan typerna en figur som skulle kunna beskrivas som en fyrbladig ros. På titelbladet hade man stämplat: Göthiska Förbundet.

Som ett exempel på Förbundets numismatiska böcker presenteras i denna artikel en bok, i halvfranskt band, som är författad av Carl Reinhold Berch, nämligen *Kort Utkast Til Drottning Christinas Lefvernes-Beskrifning I Anledning Af De*

Öfver Henne Slagne Skåde-Peningar, Stockholm 1788. Boken har två ägarstämplar på titelsidan. Den första kommer från Götiska förbundet, texten utskrivet i elegant skrivstil. Den andra stämpeln anger den nya ägarens namn: K. Vitterh. Hist. o. Antiqv. Akademien. På bokens rygg finns titeln samt överst numret 55 och nederst bokstäverna G F. Möjligen är det så att denna bok hade nummer 55 i Förbundets boksamling.

IW

Otryckt källa

Götiska förbundets efterlämnade handlingar. ATA, Stockholm.

Tryckta källor och litteratur

Carlander, C. M.: *Svenska bibliotek och ex-libris*. Vol. III, Stockholm 1904, s. 535f.

Hjärne, R.: *Götiska förbundet och dess hufvudmän. Fosterländska teckningar*. Stockholm 1878.

Lönnroth, L. & Delblanc, S. (red): *Den svenska litteraturen. Upplysning och romantik*. Del II, Uddevalla 1988. □

Nytt om böcker – recensioner

Nya C-uppsatser vid Numismatiska Forskningsgruppen

Forsgren, Andreas: Sköna smycken i silverne skattfynd. Smycken och smyckefragment i depåer av tidig-medeltida gotländska mynt (ca 1140-1220). 2005.

Ruhne, Sofia: Bilden som budskap. Myntningen i Sverige 1568-1611. 2004.

TVÅ NYA C-UPPSATSER med inriktning mot ett numismatiskt material har under hösten 2004 handletts vid Numismatiska Forskningsgruppen, Stockholms universitet.

Andreas Forsgren, Institutionen för Arkeologi och Antikens kultur, har i uppsatsen *Sköna smycken i silverne skattfynd. Smycken och smyckefragment i depåer av tidigmedeltida gotländska mynt (ca 1140-1220)* (handledare Nanouschka Myrberg) behandlat smyckematerialet i ett antal svenska och baltiska depåfynd. Depåernas gemensamma nämnare är att de innehåller mynt av gruppen Lagerqvist XX, ca 1140-1220, (Lagerqvist 1970), och definieras som medeltida men har en ”vikingatida karaktär” med betydande inslag av smycken och bitsilver. Uppsatsens ambition är att identifiera likheter och olikheter i depåernas föremål i syfte att utrona dateringar och eventuella kopplingar till olika produktionsområden. Undersökningsområdet utgörs av det nutida svenska området samt Baltikum.

Ett av uppsatsens tydligaste resultat är, att de smycken som ingår i fynden visar starka kopplingar till Gotland och till det baltiska området. Det är därmed inte bara så att de gotländska mynten användes och kom att deponeras på baltiskt område, utan även det smyckematerial som ingick i fynden är i hög grad detsamma. Fynden understryker alltså en ömsesidig rörelse för människor och föremål över Östersjön under tidig medeltid. Däremot verkar gotlänningarna mer obenägna än balterna att deponera smyckematerial som producerats utanför ön. Vidare kan Forsgren visa på en kronologisk tyngdpunkt under 1100-talet även för smyckematerialet. Det är alltså inte av någon slump som just dessa föremål ingår i fynden utan de representerar sådant som var till hands och ansågs lämpligt för deposition under 1100-talet, d.v.s. en fortlevande sedvänja av depånäggning. På så vis bekräftar de aktuella depåerna att ”vikingatiden varade längre på Gotland”, något som påtalats för Gotlands del utifrån andra arkeologiska material.

Johan III, 1 daler, 1569-92.
Foto K. Jonsson.

I uppsatsen *Bilden som budskap. Myntningen i Sverige 1568-1611*, undersöker Sofia Ruhne, Historiska Institutionen (biträdande handledare Kenneth Jonsson), mynten som förmedlare av kungamaktens roll under de tre kungarna Johan III, Sigismund och Karl IX. Materialet är särskilt väl lämpat för detta då de tre regenterna representerade tre olika politiska och religiösa inriktningar. I fokus för undersökningen står territoriella, religiösa och konstitutionella motiv och symboler. Kunde myntens bilder användas för att legitimera centralmakten och dess olika ambitioner?

Ruhne visar att maktavarna manifesterade sin fysiska makt över landområden genom landskapsvapen, riksvapen och inskrifter, och att territoriella symboler var en viktig del i att legitimera den ökade centralmakten. Dessa motiv förändrades inte nämnvärt vid maktskiftena. Johan III:s och Sigismunds olika religiösa program avspeglar sig inte i någon större utsträckning på mynten, trots Sigismunds uttalade ambition att återinföra katolicismen. Den lutherska tron är däremot framträdande på Karl IX:s mynt genom Jehovatecknet. Det konstitutionella motivet ser Ruhne främst i bilderna av regenten i rustning. Motivet skulle legitimera kungens maktinnehav genom att framställa honom som landets beskyddare samt den dömande makt som upprätthöll inre ordning. Alla regenterna använder alla tre kategorierna av motiv men den territoriella aspekten var enligt Ruhne den viktigaste för att manifestera och legitimera myntutgivarens maktinnehav.

Uppsatserna finns att tillgå via Numismatiska Forskningsgruppen, Institutionen för Arkeologi och Antikens kultur, Stockholms universitet. De kan även läsas eller hämtas hem gratis som pdf-filer på www.numismatiskaforkningsgruppen.se u.se/uppsatser

Nanouschka Myrberg

Föreningar

Höstprogram för GNF:s medaljsektion

26 september

Karl Axel Olsson: *Infallsvinklar till medaljsamlandet.*

Britta Ekre: *Vad var typiskt för barocken?*

24 oktober

Bo Gustafsson: *David d'Anger och Ingemar Molander: Några medaljer ur min samling.*

28 november

Lennart Limberg: *Vägen till Westfaliska freden 1648.*

Paul Levin visar medaljer från 1600-talet.

Sammankomsterna hålls i klubbkalen, Jungmansgatan 57 (direktgång från gatan). Start kl. 18.30. Även icke-medlemmar är välkomna.

Bengt Holmén

HÅKAN WESTERLUND

MYNTHANDEL

KÖPER • SÄLJER • BYTER

MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Olympiska föremål

Vasagatan 42

111 20 STOCKHOLM

TEL 08-411 08 07

LUNDS MYNTHANDEL

KÖPER och SÄLJER
BYTER och VÄRDERAR

MYNT och SEDLAR
TILLBEHÖR och LITTERATUR

GRATIS LAGERLISTA
(*uppgesamlarområde*)

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel och fax 046-14 43 69
e-post: siv-gunnar@swipnet.se

En ovanlig sedel från tiden kring mahdins uppror i Sudan 1884-1885

Vid slutet av 1800-talet fanns det knappast någon i Storbritannien som inte hört talas om den modige Gordon pascha. Numera har hans minne bleknat och endast ett fåtal besökare på *National Portrait Gallery* känner igen hans avporträtterade ansikte när de vandrar runt i salarna på detta vackra och intressanta museum mitt i London.

Generalen Charles George Gordon (1833-1885) deltog som löjtnant i Krimkriget och 1862 som ledare för en liten europeisk-kinesisk armé som var med om att bekämpa *Tai-ping*-upproret i Kina. På 1870-talet var han bland annat militärbefälhavare på ön Mauritius, turist i Palestina och 1874 guvernör i egyptisk tjänst över Sudans ekvatorialprovinser. Under åren 1877-1879 övergick han till att bli generalguvernör över hela Sudan. Efter några års uppehåll återkom Gordon till samma syssla 1884.

Mahdistupproret

Orsaken till att generalen behövdes var att det s.k. *mahdistupproret* rasade i stora delar av Sudan. Gordon hade till uppdrag att samla ihop de spridda brittiska garnisonerna och utrymma det hotade området. Detta ville han emellertid inte göra helt och hållet, och under de utdragna förhandlingarna med regeringen i London blev Gordon innesluten i Khartum av mahdisterna. Staden försvarades tappert i nio månader men stormades i januari 1885. General Gordon stupade och vann hjältegloria i allmänhetens ögon. Den i grunden fridsamma regeringen, som leddes av premiärminister William Gladstone, överöstes med anklagelser och smädelsor. Gordon däremot har fått ett eftermäle som en ovanligt djupt religiös och rättträdig person.

Egna sedlar

När Gordon anlände till Khartum i februari 1884 fick han veta att tjänstemännen och soldaterna på platsen inte hade erhållit någon lön på tre månader. Detta mest därför att administrationens kassa helt tömts till sista piaster. Gordon gjorde därför ett försök att snabbt få fram £100.000 från det egyptiska finansministeriet. Försöket gick helt om intet, när någon raskt lyckades försnilla de pengar som Gordon lyckats få fram. Inte

Sedel på 100 piaster. Den är tryckt i Khartum och utgiven den 24 april 1884. General Charles George Gordon har själv undertecknat sedeln. Okänd fotograf.

General Charles George Gordon (1833-85), ofta kallad "Chinese Gordon" eller "Gordon pascha". Akvarell utförd av Lady Abercromby. Målningen tillhör National Portrait Gallery i London.

ett enda mynt anlände till Gordon i Sudan.

För att ändå kunna reda ut den akuta situationen, beslutade Gordon att man lokalt skulle låta trycka egna sedlar i tio olika valörer, från 5 piaster till 50 egyptiska pund. Sedlarna skulle vara giltiga under sex månader fr.o.m. utgivningsdagen den 24 april 1884. De flesta sedlarna undertecknade Gordon själv.

Efter Khartoums fall och Gordons död, förklarades sedlarna som ogiltiga och de som fortfarande innehade sedlar kunde omedelbart dödas. Fler-talet sedlar brändes offentligt och andra lämnades liggande på stadens gator så att kringströvande getter glupskt skulle få äta upp dem. Några mil norrut kunde man emellertid fortfarande inlösa sedlarna till fulla värdet mot egyptiska pund hos The Bank of Egypt. Ett mindre antal sedlar smugglades därför till Egypten, men de hör idag till de riktiga sällsyntheterna.

Ian Wiséhn

SFHV:s AUKTION nr 5

Lördagen den 12 november kl 11.00
Sista inlämningsdatum för auktionsmaterial
är den 12 september.
Kontakta Marita Strandberg 08-611 58 20.

Auktionen hålls på **Kungl. Myntkabinettet
Sveriges Ekonomiska Museum.**
Slottsbacken 6, Stockholm.
Föreningen för Historiska Värdepapper.
www.historiskavardepapper.press.se

Lördagen den
15 oktober
säljer

Kristianstadsortens Numismatiska Förening

**INGEMAR
MAURITZONS**
efterlämnade
MYNTSAMLING

Auktionslista/upplysningar:
Dan Carlberg, tfn 0733-10 48 91
Reidar Andersson, tfn 0454-77 10 79

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är en sedan 1973 etablerad sammanslutning av mynthandlare, hitintills 22 företag i nio olika städer i landet. Föreningen är ensam i sitt slag i Sverige.

Genom samarbete med de övriga medlemmarna vill varje mynthandlare förbättra och utöka sina tjänster.

B. Ahlström Mynthandel AB
Rådmansgatan 21
Box 26033, 100 41 STOCKHOLM
Tel. 08-10 10 10, Fax 08-678 77 77

Antikboden
Kyrkogatan 2, 222 22 LUND
Tel. 046-12 99 00

Karlskrona Mynthandel
Hantverkaregatan 11, 371 35 KARLSKRONA
Tel. 0455-813 73

Kronans Mynt
Västra Hamngatan 6, 411 17 GÖTEBORG
Tel. 031-13 55 81

Rune Larssons Mynthandel
Stora Brogatan 14, Box 98, 503 06 BORÅS
Tel. 033-41 03 15

Lunds Mynthandel
Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel./fax 046-14 43 69

AB Malmö Mynthandel & Vykortsantikvariat
Sven Gunnar Sandberg
Kalendegatan 9, 211 35 MALMÖ
Tel. 040-611 65 44

J. Melin Mynt
Koltrastvägen 23, 370 24 NÄTTRABY
Tel. 0455-155 99

Myntinvest Corona
Östra Storgatan 20, 611 34 NYKÖPING
Tel./fax 0155-28 63 25

Mynt & Medaljer
Sveavägen 96
Box 195 07, 104 32 STOCKHOLM
Tel./fax 08-673 34 23

Myntsamlarnas Postorder
Hyhult 6, 340 10 LIDHULT
Tel. 035-801 04, Mobil 070-536 05 38

Ulf Nordlinds Mynthandel AB
Karlavägen 46
Box 5132, 102 43 STOCKHOLM
Tel. 08-662 62 61, Fax 08-661 62 13

Norrtälje Mynt AB
Nils Ferlins gränd 1
Box 4, 761 21 NORRTÄLJE
Tel. 0176-168 26, Fax 0176-168 56

Pecunia HB
Farinvägen 8, 245 33 STAFFANSTORP
Tel. 046-25 21 19

J. Pedersen Mynthandel
Norra Strandgatan 30
Box 1320, 251 13 HELSINGBORG
Tel./fax 042-12 25 28

J. Pedersen Mynthandel
Skolgatan 24, 503 33 BORÅS
Tel. 033-41 24 96, Fax 033-41 87 55

Selins Mynthandel
Regeringsgatan 6, 103 27 STOCKHOLM
Tel. 08-411 50 81, Fax 08-411 52 23

Strandbergs Mynthandel
Arsenalsgatan 6
Box 7377, 103 91 STOCKHOLM
Tel./fax 031-20 81 11

Tamco Numismatics
Box 6235, 102 35 STOCKHOLM
Tel./fax 08-650 0342

Ticalen Mynthandel
Stureplatsen 3, 411 39 GÖTEBORG
Tel./fax 031-20 81 11

J. Walldén Mynthandel AB
Nybrogatan 36
Box 5381, 102 49 STOCKHOLM
Tel. 08-662 50 60, 070-607 65 34

Håkan Westerlund Mynthandel
Vasagatan 42, 111 20 STOCKHOLM
Tel. 08-411 08 07, Fax 08-21 21 96

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

Box 19 507, 104 32 Stockholm, Tel. 08-673 34 23, Fax 08-673 34 23

AHLSTRÖM/THOMAS HØILAND MYNTAUKTIONER

Höstens auktion äger rum 8 oktober 2005 på Grand Hotel i Stockholm

Bland rariteterna kan nämnas

Gustav Vasa 1/2 gyllen 1528 RRRR

Enastående plåtmynt-samling bestående av cirka 60 plåtar bl.a.:

Christina: Avesta 2 daler s.m. 1653 RRRR

Carl XII: Bälinge 2 daler s.m. 1712 RRRR

Garpenberg 1/2 daler s.m 1710 förhöjd
til 2/3 daler s.m. - unik

Fredrik I: Ljusnedal daler s.m. 1748 XR

Adolf Fredrik: Ljusnedal daler s.m. 1753 XR

Samt större guldmynsamling Sverige med besittningar.

Ahlström/Thomas Høiland Myntauktioner AB

Frimärken • Mynt • Vin • Vapen

Rådmansgatan 21 • S-100 41 Stockholm • Tel +46 (0)8-101010

Lygten 37 • DK-2400 Köpenhamn NV • Tel +45 3386 2424

info@thauctions.com • www.thauctions.com • www.THonline.dk